

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav české literatury a komparatistiky

Bakalářská práce

Tereza Jindrová

Básnická tvorba Petra Halmaye

Poetry of Petr Halmay

Praha 2020

Vedoucí práce: Mgr. Andrea Králíková, Ph.D.

Děkuji Mgr. Andree Králíkové, PhD. za trpělivost, velkorysost a velikou vstřícnost, které se mi od ní dostalo.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 11. srpna 2020

Tereza Jindrová

Klíčová slova (česky)

Petr Halmay, poezie, 90. léta, přelom století, interpretace, motiv, reflexe

Klíčová slova (anglicky):

Petr Halmay, poetry, nineties, turn of the century, interpretation, motive, reflection

Abstrakt (česky)

Tato bakalářská práce se zabývá komplexní interpretací básnické tvorby Petra Halmaye. První část tvoří autorský medailonek, který spolu s příloženými výběrovými recenzemi nastiňuje Halmayovu dosavadní spisovatelskou činnost. Krátce bude rozpracován i pojem nové české poezie 90. let. Druhá část práce obsahuje v chronologickém pořadí interpretace sbírek sledovaného autora. Autorka se snaží pečlivě popsat básníkovu poetiku a stanovit postupy pro něj typické. Na základě vlastní interpretace bude provedeno srovnání autorových prvotin s jeho nejnovějšími sbírkami. Výsledkem práce bude komplexní interpretační popis textů, který poskytne ucelený obraz autorské osobnosti Petra Halmaye.

Abstract (in English):

The main purpose of submitted thesis is the complex interpretation of the poetic work of Petr Halmay. The first part contains a author's medallion, which, together with the attached reviews, shows the actual writing activity. Furthermore, the concept of new Czech poetry of the nineties will be simply described. The second part contains interpretations of the author's poetic collections in chronological order. The author tries to carefully describe the author's poetics and determines typical procedures for him. Based on this interpretation, a comparison of the poetic's first works with his most recently published collections will be performer. The result of this thesis should be the broad analysis of the texts, which provide a comprehensive view of the author's personality of Petr Halmay.

OBSAH

1	ÚVOD	8
2	AUTORSKÝ MEDAILONEK	9
2.1	ŽIVOT PETRA HALMAYE	9
2.2	DOSAVADNÍ LITERÁRNÍ ČINNOST PETRA HALMAYE	10
2.2.1	<i>Primární literatura</i>	<i>11</i>
2.2.2	<i>Beletrie.....</i>	<i>11</i>
2.2.3	<i>Příspěvky v periodických publikacích</i>	<i>11</i>
2.2.4	<i>Otištěné básně.....</i>	<i>12</i>
2.2.5	<i>Vlastní bibliografická poznámka</i>	<i>12</i>
2.2.6	<i>Sekundární literatura.....</i>	<i>13</i>
2.2.7	<i>Publikace</i>	<i>13</i>
2.2.8	<i>Periodika.....</i>	<i>14</i>
2.2.9	<i>Recenze</i>	<i>15</i>
2.3	RECEPCE HALMAYOVY TVORBY	16
2.3.1	<i>Přijetí Strašné záře</i>	<i>16</i>
2.3.2	<i>Přijetí Bytosti</i>	<i>17</i>
2.3.3	<i>Přijetí Hluku</i>	<i>18</i>
2.3.4	<i>Přijetí Koncových světél</i>	<i>18</i>
2.3.5	<i>Přijetí Země nikoho.....</i>	<i>19</i>
2.3.6	<i>Přijetí Ledolamu</i>	<i>20</i>
3	ČESKÁ POEZIE 90. LET	21
4	BÁSNICKÁ TVORBA PETRA HALMAYE.....	24
4.1.1	<i>Strašná záře</i>	<i>27</i>
4.1.2	<i>Bytost</i>	<i>30</i>
4.1.3	<i>Hluk.....</i>	<i>32</i>
4.1.4	<i>Koncová světla.....</i>	<i>34</i>
4.1.5	<i>Země nikoho.....</i>	<i>35</i>
4.1.6	<i>Ledolam</i>	<i>37</i>
5	STRAŠNÁ ZÁŘE A LEDOLAM	39

6	ZÁVĚR	42
7	POUŽITÁ LITERATURA.....	44
7.1.1	<i>Prameny.....</i>	<i>44</i>
7.1.2	<i>Odborná literatura.....</i>	<i>44</i>

1 Úvod

„Co si tak může
myslet tento člověk –
člověk,
který jako by stále jenom animoval
svůj lidský příběh?

A co si myslí,
tyto věci kolem,
které to všechno
zkoušejí říct za nás...?“ (Halmay 2012: 12)

Tato bakalářská práce se zabývá dosavadní básnickou tvorbou Petra Halmaye, konkrétně sbírkami *Strašná záře* (1991), *Bytost* (1994), *Hluk* (1997), *Koncová světla* (2005), *Země nikoho* (2008) a *Ledolam* (2012). Jejím jádrem bude podrobná interpretace výše zmíněných sbírek, k čemuž dopomůže i bližší seznámení s výběrovými recenzemi. Charakterizována bude také autorská osobnost Petra Halmaye a jeho dosavadní literární činnost.

Vznik této práce byl ostatně motivován jakýmsi až mystickým fluidem, které se kolem Petra Halmaye vznáší, ačkoli je synem slavného českého spisovatele, Halmayovy existence si je řádně vědom pouze okruh odborné veřejnosti, kdežto v obeznámenosti čtenářů stojí na samotné periferii zájmu.

Jelikož se nacházíme v jednadvacátém století, které je ze všech stran ovládáno technologiemi, bylo podnětem pro vznik této práce alarmující zjištění, že Petr Halmay nemá ani vlastní heslo na všeobecně známé internetové encyklopedii *Wikipedie*, o existenci dalších hesel v jiných slovnících nemluvě. Cílem této práce je proto vytvořit kvalitní základ pro další zkoumání Halmayova díla a jeho přibližování širokému okruhu čtenářů.

Pro analýzu básní bude vytvořeno vhodné teoretické vymezení, v němž se blíže seznámíme s knihami, ze kterých budeme u vlastní interpretace vycházet. Závěr práce pak tvoří komparace první a poslední vydané sbírky, během které budeme sledovat typické motivy pro Halmayovu poetiku a jejich dodržení i ve sbírce poslední.

2 Autorský medailonek

2.1 Život Petra Halmaye

Básník a prozaik Petr Halmay se narodil 12. září roku 1958 v Praze pod úředním jménem Petr Šiktanc. Jak autorovo původní příjmení napovídá, jeho otcem je známý český básník, textař a scénárista Karel Šiktanc. O svém synovi v rozhovoru pro časopis *Souvislosti* prohlásil: „Je třeba říct, že se vyhýbá všemu, co by jej vytahovalo na světlo. Už několikrát jsme byli osloveni abychom udělali společné čtení nebo společný rozhovor, ale samozřejmě jsme všechno odmítli. Nechceme to. Jsme šťastni sami sebou – za to, co z toho vzniklo, a dá-li bůh, co z toho ještě vznikne.“ (Boháč 2006: 18)

Petr Halmay odmaturoval roku 1977 na Gymnáziu Jana Nerudy a od té doby vystřídal řadu (především manuálních) profesí. Od podzimu 1977 do jara 1978 pracoval jako skladník v Národní galerii, odkud odešel na pozici pracovníka Výzkumného ústavu rostlinné výroby. V roce 1979 nastoupil do obchodního domu Kotva, kde se živil opět prací skladníka. V téže roce přijal místo učitele na základní škole v Hostivicích u Prahy. Roku 1981 začal pracovat jako čerpač národního podniku Vodní zdroje, kam v roce 1986 nastoupil i pozdější český spisovatel Michal Ajvaz. Povolání čerpače v roce 1987 opustil a o rok později se stal kulisákem v Národním divadle, z něhož odešel až roku 1991. Po Sametové revoluci začal působit jako novinář, nejprve se stal externím spolupracovníkem časopisu *Prostor*, později přešel do deníku *Telegraf*. Stal se i redaktorem týdeníku *Fórum*. Mezi lety 1994 až 1997 externě spolupracoval s časopisem *Týden*. V roce 1994 působil chvíli jako kulisák Divadla Na Zábradlí, od roku 1998 je jevištním technikem v Národním divadle. Taktéž externě spolupracuje s Českým rozhlasem. (Stradický ze Strdic 2001: 128)

Spisovatelské činnosti se Halmay začal věnovat až na začátku devadesátých let. Jak uvedl v rozhovoru s Petrem Šrámkem: „Já jsem za normalizace nechtěl publikovat. Na samém konci osmdesátých let se už jednalo o normalizaci jiného druhu, to už byli lidé dotazováni, zda chtějí publikovat. Přestože to můj případ nebyl, myslím, že to snad ani nikoho nenapadlo.“ (Šrámek 2009: 33)

Halmayův debut byl zamýšlen na rok 1991, kdy měla pod záštitou nakladatelství Práce vyjít autorova prvotní sbírka básní s názvem *Druhé tělo*. Důvod, proč nakonec nebyl zrealizován její vznik, vysvětlil Halmay následovně: „To byla skutečná prvotina (pozn. sbírka *Druhé tělo*), ale já jsem si ji na základě své zdrženlivosti vzal z nakladatelství Práce zpátky. Už jsem měl v rukou korektury, už byla inzerována na záložce Strašné záře. Takže

se pak tato druhá knížka stala fakticky první.“ (tamtéž, s. 33) Do literárního světa však Halmay vstoupil ještě týž rok svou oficiální prvotinou *Strašná záře*. V době jeho básnického debutu mu bylo 33 let.

Po *Strašné záři* následovala sbírka básní *Bytost*, která byla vydána roku 1994. O tři roky později vznikl Halmayův prozaický debut *Hluk*, v němž se postupně střídá deset básní se sedmi drobnými autorskými povídkami, ve kterých autor tematizuje vlastní ztrátu iluzí a popisuje rozvíjející se skepsi nad svým životem. V roce 2005 přichází i další sbírka básní s názvem *Koncová světla*, za niž Halmay získal roku 2007 Cenu Jana Skácela. V roce 2008 vzniká svazek *Země nikoho*, který je autorským výběrem básní ze sbírek *Strašná záře*, *Bytost* a *Hluk*. Halmayova zatím poslední sbírka byla vydána roku 2012 a nese název *Ledolam*. Obsaženy jsou v ní básně z let 2005-2011, přičemž některé z nich byly ještě před vydáním sbírky otištěny v periodících jako je *Revolver Revue*, *Souvislosti*, *A2* a *Host*.

Dosavadní literární tvorba Petra Halmaye tedy skýtá pět poetických sbírek a jeden prozaický svazek. Jak je uvedeno v anotaci na obalu prvního vydání sbírky *Ledolam*, Halmayovy verše se dočkaly i několika překladů. V roce 2009 vyšel úplný překlad *Koncových světél* do němčiny v překladu Christy Rothmeier pod záštitou rakouského vydavatelství Edition Korrespondenzen. O dva roky později následoval polský překlad Dorotou Dobrew ve vydavatelství Slowo/obraz teritoria. V roce 2007 sestavil Antonio Parante italský výbor Halmayových básní pro nakladatelství Edizioni Foglio Clandestino. Roku 2008 se pro nakladatelství Arc Publications v knize *Six Czech Poets* objevily také anglické překlady jeho veršů. Vyjma těchto překladů byly básně Petra Halmaye přeloženy ještě do francouzštiny, holandštiny a švédštiny.

2.2 Dosavadní literární činnost Petra Halmaye

Autorská postava Petra Halmaye stojí tak trochu neprávem na periférii zájmu čtenářské veřejnosti. V rozhovoru s Petrem Hruškou v brněnském časopisu *Host* se oba autoři krátce zamysleli nad problémem, který si s sebou současná poezie nese – básníci ztratili schopnost trpělivého vyčkávání na vhodnou myšlenku a své verše tvoří „kdykoli o čemkoli“. K tomuto převládajícímu trendu Petr Halmay poznamenal: „Osobně jsem poezii vždy vnímal jako esenciální záležitost – tak jsem ji chápal, a tak mě také vzrušovala. (...) Myslím, že v literatuře není zas až tak důležité, jakou kdo jde cestou, jako spíš, kam dojde.“ (Halmay – Hruška 2006: 18)

Halmay je jako autor rozvážný, jeho sbírky vycházejí se značnými časovými rozestupy, přesto však zůstávají mnohými čtenáři neznámými.

V následující podkapitole se snažíme přiblížit Halmayovu spisovatelskou činnost, zároveň nám níže uvedené údaje poslouží také jako výběrový doplněk a rozšíření výchozího pramenného materiálu pro pozdější interpretaci Halmayových textů.

2.2.1 Primární literatura

Do primární literatury řadíme všechny sbírky, autorské výběry a příspěvky ve sbornících a almanaších, jichž je Halmay autorem (řazeno chronologicky).

2.2.2 Beletrie

- Halmay, Petr. *Strašná záře*. Ilustrace Vladimír Skrepl. Praha: Československý spisovatel, 1991, 48 stran.
- Halmay, Petr. *Bytost*. Klatovy: Sdružení na podporu vydávání časopisů, 1994, 59 stran.
- Halmay, Petr. *Hluk*. Praha: Hynek s. r. o., 1997, 86 stran.
- Halmay, Petr. *Koncová světla*. Havlíčkův Brod: Opus, 2005, 41 stran.
- Halmay, Petr. *Země nikoho*. Praha: Opus, 2008, 59 stran.
- Halmay, Petr. *Ledolam*. Praha: Opus, 2012, 51 stran.

2.2.3 Příspěvky v periodických publikacích

- Halmay, Petr. Karel Pecka: Každý člověk má svůj los (rozhovor). *Fórum*. Roč. 1, 1990, č. 1, s. 11.
- Halmay, Petr. Bez psaní v češtině bych si život představit nedovedl: (Rozhovor s literárním kritikem a básníkem Antonínem Brouskem.). *Fórum*. Roč. 1, 1990, č. 5, s. 10-11.
- Halmay, Petr. A nemuset se narodit. *Prostor*. Roč. 1, 1992, č. 16, s. 9.
- Halmay, Petr. Nouzový východ. *Prostor*. Roč. 1, 1992, č. 114, s. 1.
- Halmay, Petr. Stará bydlíště Ivana Blatného. *Nové knihy*. Roč. 2, 1992, č. 1, s. 1.
- Halmay, Petr. Hrubínova Černá denice. *Týdeník Rozhlas*. Roč. 13, 2003, č. 37, s. 16.
- Halmay, Petr. Fragmenty života sceluje úběžník smrti. *Týdeník Rozhlas*. Roč. 15, 2005, č. 34, s. 16.

- Halmay, Petr, Pawlowská, Halina, Šiktanc, Karel. Literární encyklopedie Salonu. *Právo*. Roč. 16, 2006, č. 10, s. 4.
- Halmay, Petr. Štěpána Noska Na svobodě. *Souvislosti*. Roč. 22, 2011, č. 4, s. 254-256.
- Halmay, Petr, Matys, Rudolf, Nosek, Štěpán, Burdová, Tereza, Richterová, Sylvie a Hvižd'ala, Karel. Anketa k poezii a kritice Antonína Brouska. *Souvislosti*. Roč. 23, 2012, č. 2, s. 135-146.
- Halmay, Petr, Luňáčková, Alžběta, Děžinský, Milan a Nosek, Štěpán. Básně. *Respekt*. Ilustrace Antonín Strážek. Roč. 30, 2019, č. 16, s. 108-111.

2.2.4 Otištěné básně

- Halmay, Petr. Bytost. *Revolver Revue*. Roč. 7, 1992, č. 18, s. 7-22.
- Halmay, Petr. Říše. *Revolver Revue*. Roč. 8, 1993, č. 24, s. 8-14.
- Halmay, Petr. Hluk. *Revolver Revue*. Roč. 10, 1995, č. 28, s. 13-22.
- Halmay, Petr. Hluk. *Host*. Roč. 13, 1998, č. 3, s. 84-86.
- Halmay, Petr. Umělé květiny. *Revolver Revue*. Roč. 14, 1999, č. 41, s. 28-43.
- Halmay, Petr. Fantomová bolest, Hladké přistání. *Revolver Revue*. Roč. 16, 2001, č. 47, s. 28-43.
- Halmay, Petr. Konec mýtu. *Host*. Roč. 14, 2003, č. 10, s. 16-17.
- Halmay, Petr. Nové práce. *Revolver Revue*. Roč. 18, 2003, č. 52, s. 114-115.
- Halmay, Petr. Oslnivě bíle. *Souvislosti*. Roč. 15, 2004, č. 3, s. 89.
- Halmay, Petr. Hlas. *A2*. Roč. 1, 2005, č. 6, s. 3.
- Halmay, Petr. Věci se nepřestávají dít. *Souvislosti*. Roč. 17, 2006. č. 1, s. 92.
- Halmay, Petr. Země nikoho. *iLiteratura [online]*. 2009. [28.7.2020]
- Halmay, Petr. Doba. *A2*. Roč. 6, 2010, č. 24, s. 3.
- Halmay, Petr. Petr Halmay. *Revolver Revue*. Roč. 26, 2011, č. 82, s. 28-31.
- Halmay, Petr. Ráno. *A2*. Roč. 7, 2011, č. 20, s. 3.
- Halmay, Petr. Samoznak. *Host*. Roč. 28, 2012, č. 2, s. 92-94.
- Halmay, Petr. Dvůr: Podlouhlý prostor. *Bubínek revolveru [online]*. 2015. [28.7.2020]

2.2.5 Vlastní bibliografická poznámka

- Halmay, Petr. *Lidové noviny*. Roč. 9, 1996, č. 281, s. 6.
- Halmay, Petr. *Právo*. Roč. 16, 2006, č. 34, s. 2.

- Halmay, Petr. *Souvislosti*. Roč. 17, 2006, č. 1, s. 91.
- Halmay, Petr. *Pandora*. Roč. 9, 2008, č. 16., s. 16.
- Halmay, Petr. *Pandora*. Roč. 7, 2009, č. 19, s. 13.
- Halmay, Petr. *Revolver Revue*. Roč. 26, 2011, č. 82, s. 29-31.
- Halmay, Petr. *Host*. Roč. 28, 2012, č. 2, s. 94.

2.2.6 Sekundární literatura

Do sekundární literatury jsou zařazeny všechny zbylé publikace, články a recenze, které pojednávají o Halmayově autorské osobnosti a jeho literární tvorbě (řazeno chronologicky).

2.2.7 Publikace

- Vojtěchovský, Miroslav. *101 umělců v České republice s esejem Miroslava Vojtěchovského*. Praha: Argo, 2000, 137 stran.
- Dětáková, Zuzana. *15 let Revolver Revue*. Uspořádala Tamara Hořejší. Praha: Sdružení na podporu vydávání časopisů, 2001, 97 stran.
- Stradický ze Strdic, Odillo. *Ryby katedrál: antologie české poesie XX. století v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Brno: Petrov, 2001, 576 stran.
- Král, Petr. *Anthologie de la poésie tcheque contemporaine 1945-2000*. Paříž: Gallimard, 2002, 379 stran.
- Peňás, Jiří. *Deset procent naděje: Výbor z publicistiky 1995-2001*. Praha: Dokořán, 2002, 228 stran.
- Štolba, Jan. *Nedopadající džbán: úvahy o básnících a poezii*. Praha: Torst, 2006, 490 stran.
- Hruška, Petr, et al. *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008, 738 stran.
- Šrámek, Petr, et al. *Pod cizím nebem bloudili jsme spolu: (Rozpravy s básníky devadesátých let)*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2009, 136 stran.
- Šulc, Jan, Srbová, Jitka, Šmejkalová, Michaela a Racková, Simona. *Antologie české poezie*. Praha: Dybbuk, 2009, 568 stran.
- Řehák, Jakub, Topinka, Miloslav. *Nejlepší české básně 2010*. Brno: Host, 2010, 152 stran.
- Král, Petr, Štolba, Jan. *Nejlepší české básně 2011*. Brno: Host, 2011, 200 stran.
- Racková, Simona. *Sto nejlepších českých básní 2012*. Brno: Host, 2012, 232 stran.

- Heinrichová, Wanda. *Proč poezie? Nejlepší české básně*. Praha: Host, 2013, 250 stran.
- Karlík, Viktor. *Ruce básníků: Hands of Poets*. Vydání druhé. Přeložil Petr Onufer. Praha: Revolver Revue, 2015. 71 stran.

2.2.8 Periodika

- Slomek, Jaromír. Knihovnička Literárních novin. *Literární noviny*. Roč. 5, 1994, č. 27, s. 15.
- Hruška, Pavel. Píšu, tedy jsem...? *Host*. Roč. 14, 1998, č. 6, s. 13-15.
- Tomáš, Filip. Čtyři prózy a blikající neonová edice. *Právo*. Roč. 8, 1998, č. 41, s. 10.
- Boháč, Petr. Odrazy melancholického pohledu. *Souvislosti*. Roč. 17, 2006, č. 2, s. 52-60.
- Hruška, Petr, Štolba, Jan, Halmay Petr. Věci žijí vlastním životem: Dvakrát Petr Halmay. *Host*. Roč. 22, 2006, č. 8, s. 14-18.
- Kotyč, Petr. "Psací okna" spisovatelů. *Rukopis*. Roč. 1, 2006, č. 2, s. 148-165.
- Nosek, Štěpán. Sentiment. *Souvislosti*. Roč. 17, 2006, č. 4, s. 127-131.
- Stehlíková, Olga. Petr Halmay. *Mladá fronta Dnes*. Roč. 17, 2006, č. 24, s. 11.
- Med, Jaroslav. Cena Jana Skácela. *Dokořán*. Roč. 11, 2007, č. 41, s. 22.
- Petr, Pavel. Petr Halmay. *Prostor Zlín*. Roč. 14, 2007, č. 2, s. 58.
- Antošová, Svatava, Volf, Zdeněk, Hrbáč, Petr, Kasal, Lubor a Jareš, Michal. Padesátníci: Anketa. *Tvar*. Roč. 19, 2008, č. 18, s. 12-13.
- Matejov, Radoslav. Rozhovor s českým básníkem, prozaikem a publicistou Petrom Halmayem. *Knížná revue*. Roč. 17, 2008, č. 25, s. 31-33.
- Vodsed'álek, Ivo, et al. Céline v Čechách II.: (anketa). *Revolver Revue*. Roč. 23, 2008, č. 73, 194-210.
- Komenda, Petr. Poetika "odstupu" v současné české poezii: (I. část). *Psí víno*. Roč. 14, 2010, č. 52, s. 20-23.
- Kučera, Vojtěch. Děkuje za Vaše básně! 2011. *Host*. Roč. 27, 2011, č. 8, s. 67.
- Král, Petr. Náměty I. *Tvar*. Roč. 24, 2013, č. 2, s. 18.
- Štolba, Jan. Petr Halmay. *Respekt*. Roč. 24, 2013, č. 16, s. 96.
- Zemančíková, Alena. Básníci na svých místech. *Týdeník Rozhlas*. Roč. 26, 2016, č. 45, s. 9.

2.2.9 Recenze

- Bílek, Petr A. Jen o tom základním: Nové jméno v poezii. *Nové knihy*. Roč. 2, 1991, č. 32/33, s. 2.
- Rulf, Jiří. Před velkým třeskem? Pro autory nezavedené. *Lidové noviny*. Roč. 4, 1991, č. 253, s. 9.
- Šibrava, Vladimír. Další z nových tváří. *Lidová demokracie*. Roč. 47, 1991, č. 288, s. 4.
- Slomek, Jaromír. Knihovnička literárních novin. *Literární noviny*. Roč. 5, 1994, č. 27, s. 15.
- Štolba, Jan. Jaká bytost? *Literární noviny*. Roč. 5, 1994, č. 44, s. 6.
- Šibrava, Vladimír. Dvakrát z Vokna. *Nové knihy*. Roč. 5, 1994, č. 44, s. 3.
- Haman, Aleš. Tlumený hlas hluku. *Nové knihy*. Roč. 9, 1998, č. 38, s. 3.
- Chuchma, Josef. Nejen pro Halmaye trvá ztížená možnost soustředění. *Mladá fronta Dnes*. Roč. 9, 1998, č. 242, s. 19.
- Pilař, Martin, Janáček, Pavel, Hruška, Petr a Běleš, Petr. Telegrafické recenze. *Host*. Roč. 14, 1998, č. 3, s. 84-86.
- Stehlíková, Olga. Kritický metr. *Mladá fronta Dnes*. Roč. 16, 2005, č. 293, s. 8.
- Exner, Milan. Byli jsme stále obyvateli mýtu; neměli jsme však o tom ani zdání. *Tvar*. Roč. 17, 2006, č. 3, s. 22.
- Krumphanzl, Robert. Poezie světél. *Revolver Revue*. Roč. 21, 2006, č. 65, s. 241-245.
- Lysoňková, Michala. V nesnadno čitelném dění. *A2*. Roč. 2, 2006, č. 13, s. 6-7.
- Peňás, Jiří, et al. Obavy, jména, láska a blues. *Lidové noviny*. Roč. 19, 2006, č. 104, s. 3.
- Štolba, Jan. Věci žijí vlastním životem. *Host*. Roč. 22, 2006, č. 8, s. 14-15.
- Wranik, Michelle. Poetry in motion: Czech verse garners an audience abroad. *The Prague Post*. Roč. 16, 2007, č. 45, s. 6.
- Machala, Lubomír. Česká literatura v zrcadle literárních cen udělených v roce 2007. *Rak*. Roč. 13, 2008, č. 10, s. 34-46.
- Chocholatý, Miroslav. Nad hloubkou i na mělčině. *Host*. Roč. 24, 2008, č. 9, s. 60-61.
- Štolba, Jan. Jak zůstat věrný svému hladu. *Lidové noviny*. Roč. 21, 2008, č. 240, s. 21.

- Andreas, Petr. Země nikoho. *iLiteratura [online]*. 2009. [28.7.2020]
- Havlíček, Jan. Halmayova těla světla. *iLiteratura [online]*. 2009. [29.7.2020]
- Staněk, Jiří. Každé smítko prachu. *Tvar*. Roč. 20, 2009, č. 3, s. 20.
- Štolba, Jan. Pokrýval mapu malými křížky: někým v zemi nikoho. *A2*. Roč. 5, 2009, č. 5, s. 7.
- Kováčová, Kateřina. Poezie hlavně nemá být blbá, a pak ať si je, jaká chce. *Pandora*. Roč. 12, 2010, č. 21, 170-171.
- Svobodová, Barbora. Koncová světla – něco, co mizí v dálce. *Vaše Literatura [online]*. 2012. [29.7.2020]
- Alexa, Michael. Ledolam. *iLiteratura [online]*. 2013. [28.7.2020]
- Štolba, Jan. Tři poztráčené ráje. *Host*. Roč. 29, 2013, č. 5, s. 72-73.
- Thein, Karel. Byli jsme nesmrtelní. *Tvar*. Roč. 24, 2013, č. 14, s. 23.

2.3 Recepce Halmayovy tvorby

„Několikrát se stalo, že jsem si – vesměs se značným odstupem – přečetl také vlastní knížku. Člověk je totiž za jistých okolností se svými věcmi chtě nechtě konfrontován (například když někde narazí na pár svých starších textů) a chce si touto cestou poobnovit zapomenutý kontext. Ale že bych se ke svým sbírkám soustavněji vracel, to ne. Vydaná knížka, jak to chápu, je jednou provždy odbytá záležitost, vracet se není kam. Navíc patřím k typu autorů, který vidí poměrně jasně veškeré nedostatky, a měl bych tedy se svými návraty a priori problém.“ (Halmay – Hruška 2006: 17)

Ve výše zmíněném úryvku uvádí sám Petr Halmay, jak s odstupem času jako autor vnímá své vlastní verše. Ačkoli postoj zaujal spíše kritický, odborná veřejnost hodnotí jeho verše pozitivně a ohlasy na Halmayovu tvorbu vychází z velké většiny pochvalné, sbírky vydané po začátku nového tisíciletí se navíc těší i značnému zájmu literárních kritiků. V rámci uceleného autorského medailonku níže uvádíme krátký výběrový přehled reflexe sbírek Petra Halmaye.

2.3.1 Přijetí *Strašné záře*

V době, kdy se počítalo s vydáním původně plánované prvotiny *Druhé tělo*, vychází Halmayovi sbírka *Strašná záře*, s níž vstoupil na českou básnickou scénu. Odborných kritiků a oficiálního uvedení do literárního světa se debutant dočkal celkem třikrát, ve svých recenzích se *Strašné záři* věnoval Vladimír Šibrava, Jiří Růfl a Petr A.

Bílek. Právě článek posledního jmenovaného je vybrán jako signifikantní příklad toho, jakým stylem byl dosud nezavedený autor odbornou veřejností přijímán.

Bílkova recenze vyšla v *Nových knihách* a autor v ní ocenil především Halmayovu antimetaforičnost, vědomí jisté nedefinitivnosti a nesnadnou dešifrovatelnost. „Právě pro tu nedefinitivnost a nesnadnou dešifrovatelnost mohou Halmayovy verše – ve srovnání s průměrem debutantů – působit jako nepřiliš snadné čtení. Na rozdíl od prvoplánových před- i polistopadových zповědí a deníčkových záznamů, jež tento průměr nabízí, je však u Halmaye proč se vracet a co nacházet – třeba i na třetí přečtení.“ (Bílek 1991: 2) Obrisy Halmayova lyrického světa, který je podle Bílka vystavěn s vědomím literární tradice, jsou přirovnávány ke světu hrdiny Hrubínovy *Romance pro křídlovku*.

2.3.2 Přijetí Bytosti

Druhé Halmayově sbírce se obsáhleji věnovali opět tři recenzenti. Znovu mezi ně patřil Vladimír Šibrava a nově svou čtenářskou zkušenost zveřejnil také Jaromír Slomek a Jan Štolba, který se později ke knihám Petra Halmaye opakovaně navrácí.

V článku Vladimíra Šibravy, vydaného v *Nových knihách* spolu s recenzí Luďka Markse a jeho básnické sbírky s názvem *Stín svícnu*, oceňuje Šibrava Halmayovu úsečnou poetiku, která svou podstatu vyjadřuje bez složitých básnických obrazů a jejíž podstata tkví ve své zkratkovitosti. „V jeho poezii se sice setkáváme s hajzlbábami, močůvkou a masařkami, ale výsledkem četby nebude náhlá žaludeční nevolnost, neboť tvůrce dokáže umně, ba citlivě spojovat nelibé s libým. (...) Hovoří-li básník o ‚banalitách lyrizace všeho, co je po ruce, jenom abychom uvěřili, že jsme skutečně živí,‘ poskytuje vážný důvod k zamyšlení.“ (Šibrava 1994: 3)

Také Jan Štolba věnoval Halmayově *Bytosti* obsáhlou recenzi zveřejněnou *Literárními novinami*. Halmay podle něj navazuje na dříve vydanou *Strašnou záři* „poetikou prudkých, snově naturalistických záblesků, buď brutálně neskutečných (...), jindy zas skutečných až k brutalitě (...).“ (Štolba 1994: 6) Recenze v *Literárních novinách* na rozdíl od výše zmíněného Šibravova článku není pouze pochvalnou. Autor zmiňuje i (pro něj) negativní rys Halmayova básnictví. Přestože Halmay patří do generace, která již válkou nebyla přímo zasažená, jeho básně často zahrnují obrazy vykreslující válečná muka. Štolba mu vytýká určitou frázovitost, jeho válečné metafory prý mohou často vyznívat jako patetické klišé. V Halmayově poezii vidí urputnou snahu šokujícím způsobem převrátit realitu a dát jí krvavý nádech. „Budeme-li na chvíli protivně doslovní, pak skutečná válka (jak ji třeba prožíval Weiner nebo Ungaretti) je přece jen Halmayovou

„ne-zkušeností“ a válečné hyperboly, jakkoli jsou míněny právě jen nadsazeně, vnášejí přesto do básní nepříjemný dotek papírovosti, ne zcela reflektované zralosti.“ (Štolba 1994: 6)

K této Štolbově káravé poznámce o několik let později Petr Halmay podotkl: „Když Konstantin Biebl napíše ‚Neuschne nikdy krev / na mém bajonetu‘, máte co do činění s konkrétním zážitkem s naprosto drtivým dosahem, protože je za tím příběh nevymyšlený a hlavně nedomyšlitelný. Člověk se ve vztahu k těmto zážitkům vlastně stydí, protože je prostě nemá. Pak samozřejmě vzniká otázka, jestli jste v právu o těch věcech psát. Takže kritikova poznámka je podle mě v pořádku.“ (Šrámek 2009: 31-32)

Kritická poznámka k Halmayovým veršům se objevila i v recenzi Jaromíra Slomka, který vytkl básnické obrazy vykonstruované s nadměrným používáním slovesa „téct“. „(...) se zděděným smyslem pro čistotu verše, jako by se nakonec k některým škrtkům ve svých ‚stékavých‘ verších neodhodlal, a tak mu čůrkem tekla krev na s. 17, Krvavý žlutek jara stéká na s. 32, chvíle odtékala na s. 46, Večer moč lampy stéká na s. 52 a krvavý výron jara stéká na čerstvý trávník na s. 53. Ale třeba je to záměr – a já tady trapně hnidopiším.“ (Slomek 1994: 15)

Dvě poslední citované literární recenze se staly jedinou reflexí, jež obsahovaly, byť jen malou, ale přesto negativně mířenou kritiku, kterou Petr Halmay na své básnické sbírky od recenzentů obdržel.

2.3.3 Přijetí Hluku

Hluk je doposud jedinou Halmayovou knihou, která obsahuje vyjma básní i silně lyrizované, drobné prózy. Aleš Haman v recenzi *Tlumený hlas hluku* upozornil na paralely mezi básněmi Petrem Halmayem a Václava Hraběte. Haman tuto paralelu blíže přibližuje: „Básně usilují zachytit prchavou atmosféru okamžiku, kdy si jedinec uvědomuje intenzitu existence (nebo naopak její nicotnost), a vyjadřují se v obrazně střízlivých verších.“ (Haman 1998: 3) Na základě této Halmayovy knihy definuje portrét tehdejších literátů, jejichž vstup do dospělosti proběhl ještě za tvrdé normalizace. Básně takových autorů jsou plné skepse ze současné životní situace, básníci si uvědomují nicotnost vlastní existence a upínají se ke svým nevinným vzpomínkám na dětství a definitivně končící mládí.

2.3.4 Přijetí Koncových světél

Rok 2005 a vydání sbírky *Koncová světla* znamenalo pro mnoho literárních kritiků vstup do dosud nezvyklé poetiky, natolik jiné od té původní, kterou Petr Halmay přinášel.

Jak napsala Michala Lysoňková v kritickém čtrnáctideníku *A2*, stále existují určité soudržnosti s původními sbírkami. Paralely vidí mezi nekomplikovanými básnickými obrazy a v prostém básnickém světě všedních dní. Předchozí Halmayovy sbírky však byly nestejnorožného složení, básně se propojily skrz výraznou tenzi apokalyptických metafor, kdy „fantastické i reálné se odehrávalo pospolu“. Sbírkou *Koncová světla* ovšem lze na rozdíl od těch předchozích charakterizovat významnou homogenitou. „Významové dění je přítomno, je ale neostré, tlumené a jako celek nejednoznačné. Tato poesie není zahrocená, napětí, vytvářené výše uvedenými kvalitami, se skrývá hluboko pod povrchem. Svým tónem Halmay v poslední sbírce překvapil. Zabydled se v jiném modu – podařilo se mu vytvořit podmanivou, dráždící jednotu.“ (Lysoňková 2006: 7)

Změny Halmayovy poetiky si všiml hlavně Štěpán Nosek, který stál jako odpovědný redaktor u vzniku posledních třech Halmayových sbírek. Na základě tohoto poznatku sepsal esej s názvem *Sentiment (řeč-esej o poezii Petra Halmaye)* uveřejněnou v revue *Souvislosti*. V ní neodsoudil sentimentální vyznění některých Halmayových veršů, ale právě naopak sentiment označil za nejdůležitější vlastnost a podstatu celé Halmayovy poetiky. Jeho básně podle Noska potřebují určitou míru dojetí, protože právě díky ní může Halmay postupně pronikat skrze jinak uzavřenou hranici reality a snů, bytí a nebytí.

Petr Halmay tento nezvyklý zájem kritiků komentoval následovně: „Ano, texty Koncových světel jsou možná subtilnější a uchovávají si také zřetelnější odstup. Jejich východiska i celkové ladění mi však připadají stejné. Ale jsem si vědom, že můj pocit je velmi limitovaný, protože od své tvorby nemám takřka žádný odstup. Takže snad je teď ztišenější, ztlumenější, ve výrazu klidnější, ale víc o ní nemůžu říct.“ (Šrámek 2009: 23)

2.3.5 Přijetí Země nikoho

„Málokterý ze současných básníků si ukládá tak přísnou kázeň. A v málokterém básníku je přitom tolik instinktivního mélismu, u málokoho je verš tak samozřejmě veršem.“ (Halmay 2008: 53) Těmito dvěma větami ukončil Jiří Pelán autorský výběr poesie Petra Halmaye s názvem *Země nikoho*. Básně jsou vybrané z prvotních tří sbírek *Strašná záře*, *Bytost* a *Hluk*, Halmay se k nim s odstupem času vrátil a některé z nich zpětně poupravil.

Jan Štolba v Lidových novinách vyzdvihl na Halmayově knize její skvělé svědectví o generaci, která byla nečekaně překvapena koncem totalitního režimu, a dostalo se jí tak tolik očekávané svobody. Básníková výpověď je vyobrazením neodbytných záblesků minulosti, k nimž se Halmay často a rád vrací. „Halmay často zachycuje situaci

v příznačně vypjatých až přetažených obrazech, které věrně evokují dějinnou srážku všech nadějí, potlačovaných, se zpožděním splněných, vzápětí zas zklamaných. Srážku jistě převratnou, převlečenou však do všedně, jindy zas hořce či magicky banálního hávu.“ (Štolba 2008: 21)

2.3.6 Přijetí Ledolamu

Doposud poslední Halmayova kniha vyšla před osmi lety. Michael Alexa se na webovém serveru *iLiteratura* o *Ledolamu* zmiňuje jako o jedné z nejlepších knih, která během roku 2012 vyšla. Také Jan Štolba komentoval básnickovy verše, tentokrát na stránkách brněnského časopisu *Host*: „Ledolam je zdrženlivá, noblesní a nenaříkavá, přitom naléhavá až palčivá výpověď člověka, jenž prošel zklamáními docela osobními, ale také jaksí propadl sítím obecných společenských dějin, octl se na jejich okraji.“ (Štolba 2013: 72) V Halmayově poezii spatřuje jako jediný pevný bod života minulost, do níž se autor neustále navrácí hledat klid, přestože čtenář tuší, že ani ona opěvovaná minulost nebyla tak zcela idylickým obdobím. V básních figuruje jakási forma bezčasí. „Klíčové slovo ‚přesně‘ je zde užito nejednoznačně: jde o čas, jež nelze přesně popsat? Anebo paradoxně o samu nepopsatelnost, jež je svrchovaně přesná?“ (tamtéž, s. 73)

3 Česká poezie 90. let

Pro pochopení Halmayova poetického světa je nutné kontextové zařazení do doby, v níž se jako debutant formoval a v jejíž zvláštní svobodné atmosféře hledal své básnické místo. Při této charakterizaci vycházíme především ze studie Miroslava Balaščíka, který podrobněji rozpracoval problematiku konce minulého tisíciletí v knize *Postgenerace: zátíší a bojiště poezie 90. let 20. století*, v naší práci však tímto obdobím provedeme pouze povrchový popisem, který nám usnadní pohled na kontextovou ukotvenost Halmayových sbírek.

Uchopit a stručně charakterizovat pojem devadesátých let je úkol nelehký. Nejen česká poezie se konečně mohla nadechnout nového, svěžího vzduchu, který byl po dlouhých čtyřicet let zatěžkán komunistickým režimem. Významné změny vedoucí k novému typu básnické generace však vznikaly postupně – v roce 1985 byl například založen samizdatový časopis *Revolver Revue*, kolem kterého „se shromažďuje literárně silná undergroundová generace, která už tvoří zcela svobodně ignoruje komunistický režim, stejně jako jsou jí cizí politické aktivity disidentu.“ (Balaščík 2010: 10)

Začátek devadesátých let lze charakterizovat dvěma dominantními pohyby: konvergentním a divergentním. Konvergentní pohyb spojil dohromady tři literární sféry, které české literatuře dominovaly v době totality, v jeden celek se propojila literatura oficiálně vydávaná, exilová a samizdatová. Pohyb divergentní naopak vedl ke ztrátě mimoestetických funkcí literatury a hybatelem dějin se stává společnost sama. Oba zmíněné pohyby však probíhaly v průběhu několika let, jednalo se o změny pomalé a postupné. Mezi okamžitě viditelné rozdíly patřilo zrušení cenzury a rozpad centrální distribuční sítě. Mnoho malých nakladatelství zaniklo nebo bylo později privatizováno. (Balaščík 2010: 13)

Dalším problémem, se kterým se literatura 90. let musela vypořádat, byla nejednotnost společné tradice. Ačkoli se brzy po revoluci začaly formovat různé poetické proudy navazující na tradice českého básnictví (jednalo se např. o katolický, věcný nebo surrealistický proud), v druhé polovině 90. let se od potřeby vazby k jednotné společné tradici postupně opouštělo a namísto toho se básníci snažili konfrontovat s novým, dosud neobjeveným světem médií. Internet je brán jako nová možnost pro rozvoj poezie, která v záplavě svobodné polistopadové kultury ztratila své prestižní místo. Vyjma nové publikační platformy vznikl také prostor pro literární servery, na kterých bylo

začínajícím autorům umožněno ihned a bez jakéhokoli omezení publikovat své literární texty. (Piorecký 2008: 8)

Do literatury také začíná přicházet nová generace nejmladších básníků narozených zpravidla během šedesátých a sedmdesátých let. Jejich tvorba je již oproštěna od mocenských vlivů a společenského tlaku, takže mladí autoři mají zcela volné pole působnosti. Formují se tak čtyři různé básnické typy. Jedním z nich je typ empirický, mezi jehož představitele patří například Petr Motýl, Vít Kremlička nebo Petr Hruška. Tito autoři přistupují k všední skutečnosti jako k samostatné právoplatné literatuře, básník figuruje jako přijímač předkládaných obrazů, které akorát vybírá a skládá do určitých celků. (Balašík 2010: 125)

Druhým typem jsou autoři spirituální poezie. Jejich tvorba je prostoupena četnými křesťanskými motivy, básně jsou umístěny do vesnického prostředí a lidská existence jako by byla vedena „vyšším, metafyzickým řádem“. (Balašík 2010: 126) Autoři navazují na tvorbu Bohuslava Reynka, jejich částečnou inspirací je také Jan Skácel nebo Vladimír Holan. „Duchovní úsilí je rytmizováno či konfrontováno s přírodními ději. Vytěžené obrazy se snaží zpřítomnit cosi prapůvodního, dobrat se určité přímosti a klidu v nazírání světa.“ (Hruška 2008: 56) Za spirituální typ poezie lze brát tvorbu Pavla Kolmačky, Martina Josefa Stöhra, Miloše Doležala nebo také pozdější díla Petra Borkovce (např. sbírka *Ochoz a Mezi oknem, stolem a postelí*). (Balašík 2010: 126)

Katolicky orientovaní básníci byli na počátku 90. let sdruženi kolem skupiny Portál a Komunikace, ze kterých se později vytvořila revue *Souvislosti*, jejímž redaktorem se stal Jiří Hauber. Mezi pozdější členy redakce patřil např. Petr Borkovec, Štěpán Nosek nebo Petr Šrámek. (Putna 1998: 302)

Třetím typem básníka 90. let je typ magický, který stojí v opozici vůči empirickým autorům. Básně nejsou utvářeny vnější skutečností, ale onen okolní svět se snaží formovat vlastní hybnou silou, proto mohou často připomínat různá kouzelná zaříkadla. Tomuto typu poezie předcházely básně experimentální a surrealistické. K surrealismu má nejbliže tvorba Jaromíra Typlta, která (ač plná snových obrazů) obsahuje také básně psané hexametrem. Magickým typem básníka je také Pavel Ctibor, Jaroslav Pízl nebo Martin Langer. (Balašík 2010: 128)

Posledním typem je poezie reflexivní. Básník pokládá existenciální otázky, které však směřuje pouze vlastním směrem, neboť hlavním středobodem reflexivní poezie je básníkovo nitro, jeho vnitřní svět a neustálá pochybnost nad vlastním životem. Takovými

úvahami se již dříve zabývaly například básně Jana Zábrany nebo Ivana Wernische. V devadesátých letech má charakter reflexivní poezie především tvorba Ewalda Murrera, patří mezi ni ale i poetika Bohdana Chlábce nebo Norberta Holuba.

Výše uvedené básnické směry jsou však spíše orientačním bodem v jinak spleťtém světě poezie 90. let. Po uvolnění poměrů přichází vlna literárních děl, která na své publikování musela vlivem režimu čekat několik let, a zároveň se dlouze zadržované tituly promísily s nově vydávanými autory. Zároveň také nastává boj o udržení čtenářského zájmu, který vlivem nově příchozího stylu života výrazně upadá.

Signifikantním znakem této doby je také samota, kterou blíže tematizoval Petr A. Bílek ve své studii s příznačným názvem „*Generace*“ *osamělých běžců*. Autoři do světa literatury nově vstupují nikoli skupinově sdružení, ale nárazově a každý sám za sebe. Takto individuálně se snaží poezii znovu navrátit její původní sílu a donést ji zpět ke čtenáři. Stejný smysl pro psaní poezie v devadesátých letech vidí i Hruška: „Poezie pokračuje ve své snaze znovu svobodně pojmenovat, či lépe řečeno neustále pojmenovávat – a tímto svým způsobem narušovat ‚hotovou‘ skutečnost a stále snad vzrušovat i čtenáře.“ (Hruška 2005: 71)

4 Básnická tvorba Petra Halmaye

Během interpretace básní Petra Halmaye chceme podrobně charakterizovat básníkův lyrický svět a stanovit postupy pro něj typické, proto je třeba, abychom si nejprve stanovili několik metodologických postupů. Halmayovy básně budeme interpretovat především na rovině motivické – sbírky budou podrobněji popsány pomocí stěžejních motivů, kterých autor ve svém básnění využívá. Přihlédnuto bude též k biografickým okolnostem, jež jsme si blíže představili na začátku druhé kapitoly, především vývin Halmayovy poetiky bude usouvztažněn k celkovému vývoji jeho vlastního života. Vzhledem k tomuto propojení s reálným světem bude následná interpretační část obsahovat i úryvky z rozhovorů s básníkem, v nichž bude ukázáno, kterými podněty byl Halmay motivován během psaní a jak ve výsledku on sám chápe své vydané sbírky. Tento autorský pohled slouží jako podkladový materiál pro naši vlastní interpretaci, v níž chceme postihnout skutečně důležité a významné motivy básníkovy světa – vlastní sbírky může nejlépe interpretovat především sám autor.

K následnému teoretickému ukotvení naší práce budou použity různé zdroje. Nejprve je třeba básníkovu tvorbu charakterizovat od nejobecnějších vlastností, které sbírky mají a díky kterým je můžeme zařadit do určitých literárních druhů. K tomuto počátečnímu dělení nám bude sloužit dílo Emila Staigera *Poetika, interpretace a styl* zabývající se nejelementárnějším dělením literárních textů na prózu, poezii a drama. Tento metodologický koncept je klíčovým pro pozdější charakteristiku básnických sbírek a Staigerova kniha slouží jako určující text pro uchopení tohoto základního dělení.

Upozaděná dějovost a naopak obrat do sebe sama, do svého nitra a svých intimních prožitků řadí Halmayovu poezii do kategorie lyrické. Staiger ve své práci důsledně rozlišuje lyriku od lyrična: lyriku popisuje jen jako název označující shluk snadno rozpoznatelných znaků pro případnou kategorizaci, kdežto lyričnem rozumí „literárněvědné pojmenování fundamentální možnosti lidského bytí, vyjevující se nejenom v prostoru literatury, ani ne pouze v umění, nýbrž všude tam, kde lidé žijí, mluví a jednají.“ (Staiger 2008: 175) Lyrično v literatuře tedy znamená to samé, co duše v lidském těle, které je v literární vědě zastoupeno epičnem.

Při výkladech básní nám bude nápomocna část o lyrickém stylu jako takovém, v níž Staiger stanovuje čtenářovo chápání lyrických veršů. V kontrastu s klasickými dramaty vzniká jeden velký a nezanedbatelný rozdíl – pokud se příjemci podaří zcela pochopit

hodnotu a smysl dramatického díla, může své pochopení snadno zdůvodnit, jinak je tomu však u lyrické poezie. Lyrika působí na čtenáři smysly, nesnaží se uchopit určitý děj a znovu ho odvyprávět, pracuje s momentálním „naladěním“ příjemce. „(...) každý ryzí lyrický verš, který se udrží po staletí, je nevysvětlitelným zázrakem. Nevzdělává společenství, nemá nic společného s dobře zdůvodněnými pravdami, přesvědčováním či evidencí. Je tím nejsoukromějším, nejvýlučnějším, co lze na Zemi najít.“ (Staiger 2008: 59)

Díky Staigerově studii víme, že při našem popisu reflektujeme poezii lyrickou, dalším důležitým bodem, který nám bude při charakterizaci básni sloužit, je tedy stanovení a vyhranění lyrického subjektu. Ten budeme chápat na základě Červenkové definice z knihy *Fikční světy lyriky*, v níž je pro potřeby naší práce problematika lyrického subjektu nejdetailněji popsána. Básník je formován světem okolo sebe a jeho tvorba je reakcí na okolní dění. Svým básněním vytváří fikční svět, který je obrazem světa reálného, neboť „tento svět je mentálním obrazem v duši lyrického subjektu, osoby“. (Červenka 2003: 58) Právě autostylizace, tematizované metafory a symboly, kterých básník využívá a které postupným skládáním tvoří celek básně, umožňují vznik lyrického subjektu. Tato Červenková charakterizace nám pomůže lépe pochopit existenci mluvčího, z jehož pohledu se básně odehrávají. Lyrický subjekt je ve tvorbě Petra Halmaye úzce spjat s básníkem samotným, největší podíl na tom nesou právě vybrané motivy, které propojují fikční svět se světem reálným.

Na základě předchozího popisu lyrické poezie budeme dále vycházet z knihy *O poetice literárních druhů*, především pak z kapitoly od Marie Kubínové *O motivovanosti v lyrické poezii*. Kubínová v ní operuje s termínem „motivovanost“. Autor má při tvorbě básně nekonečně velké množiny jednotek, ze kterých má na výběr při tvorbě svých veršů. „Obraznost pojmenování, jeho odlišnost od pojmenování neobrazného, se vyjevuje na úrovni promluvy zobrazeného mluvčího.“ (Kubínová 1995: 67) Samotný výběr jedné konotace namísto druhé již nese svůj vlastní konotační význam. Lyrická poezie nejvíce ze všech literárních druhů tíhne k tzv. „věčné semióze“: významy nemusí být jen úmyslně stanovené autorem, generují se samy během recepce textu. Lyriku k této tendenci předurčuje „vysoké významové zatížení značících jednotek, plynoucích z vícenásobné motivovanosti všeho, co je v básni řečeno“. (Kubínová 1995: 74) Absence příběhu a vykonstruovaného fiktivního světa dává čtenáři možnost vnímat všechny symbolické obrazy, kterých je v básni použito. Právě výše popsaná kapitola nám ve spojení s předchozí

charakterizací lyrického subjektu umožňuje vnímat podněty, jež básníka ovlivňují v našem reálném světě, a poznávat jejich následné přetvoření do básnických symbolů, kdy namísto básníka začne promlouvat onen zmiňovaný lyrický subjekt.

Pro popis autorské perspektivy přihlédneme ke knize *Poetika kompozice* od Borise Uspenského. Literární dílo je v ní připodobněno k akademickému malířství. „Autorova pozice může být více či méně přesně fixovaná v literárním díle – tehdy vzniká analogie s přímým perspektivním systémem v malířství.“ (Uspenskij 2008: 201) Pokud je pisatel se svým dílem přímo provázán, pak je třeba se ptát, „kde byl vypravěč v době popisovaných událostí, odkud je mu známo to, co říká o chování postav.“ (tamtéž, s. 201) Pro výslednou podobu uměleckého díla je zásadní, z jakého „hlediska“ k němu autor přistoupí. „Různé přístupy k vymezení hledisek v uměleckém díle (tedy různé posuzovací roviny hledisek) odpovídají různým úrovním analýzy struktury díla.“ (tamtéž, s. 16) Uspenského definice nám blíže charakterizuje naše motivické čtení Halmayových sbírek, „hlediskem“, kterým budeme na básně nahlížet, tedy rozumíme výše představenou „motivovanost“.

Při analýze Halmayových básní budeme vycházet také z Bachelardovy *Poetiky prostoru*. Básně vznikají během jakéhosi „snění“, kdy dojde k útlumu těla a celkové fyzické existence, kterou jsme vázání na tento svět, ne však ke spánku. Duše básníka je připravena vázat na sebe obrazy okolního dění a tvořit z nich strukturované celky. „V básnickém obraze duše vyslovuje svou přítomnost.“ (Bachelard 2009: 12) Na konečnou podobu básně mají vliv „psychologicky složité prvky“, které se nemusí projevat pouze během psaní veršů. Snažíme-li se zkoumat použité básnické obrazy jiného autora, mají i na toto naše zkoumání vliv současné životní reálie, v nichž se nacházíme.

Básnické snění Bachelard podrobněji rozpracoval v knize *Poetika snění*, které se u rozborů Halmayových básní také přidržíme a které nám usnadní jejich interpretaci. Básníkovu duši rozděluje na „já“ a „ne-já“ – právě „ne-já“ stojí za vznikem veršů, které autoři předkládají světu. Dokáže-li básník pohlédnout na svůj život z pohledu „ne-já“, může spatřit skutečnou podstatu bytí a vetknout ji do básnických obrazů, nelze proto plně spojovat skutečnou autorskou personu s výsledným dílem, neboť podle Bachelarda všechny verše vznikají během utlumeného vědomí.

Bachelardovy studie doprovází výše jmenované texty, které jsou základní pro naši interpretační činnost. Dotváří představu o tom, jak funguje proces psaní básně, připomínají nám, že ve sbírkách můžeme často vidět to, co chceme vidět my, nikoli to, co po nás chce autor. Zároveň nás v kontextu motivovanosti upozorňují na to, že autora nelze plně

zasazovat jako proživatele okolností, o kterých se v básních píše, stejně jako tomu bylo u sbírky *Fikční světy lyriky* – za autora a jeho „já“ v básních promlouvá lyrický subjekt. Na tuto skutečnost je třeba myslet především v následující podkapitole, kdy budeme často spojovat náš reálný svět se světem básnickým.

4.1.1 Strašná záře

Strašná záře je složena ze dvou krátkých oddílů: první je pojmenován Konec světa, tematicky k celkové skepsi, která se prolíná sbírkou, oddíl druhý nese název Julie Kapuletová, v němž lyrický subjekt, básníkovo ne-já, častěji opouští své vlastní myšlenky a vrhá se vstříc svitu a omamné záři. Obraz, v němž se objevují „prsty Julie Kapuletové, / špinavé, sviňské prsty“ (Halmay 1991: 29), bortí naši dosavadní představu Julie jako krásné, mladé dívky a celý oddíl pojímá o často neviditelné ošklivosti, která se skrývá v kráse.

Básně jsou psané nepříznačným volným veršem v nepravidelných strofách, texty dodržují interpunkční pravidla. Sbírka je uvedena čtyřverším od italského básníka Giuseppe Ungarettiho, v nichž se prvně objevuje obraz světla: „Člověče, který nepokojně doufáš, / znavený stíne v prašném světle, / co chvíli zmizí poslední teplo / a budeš bloudit nezřetelný...“ (tamtéž, s. 7).

Jak napovídá již samotný název knihy, celá Halmayova prvotina je protkána motivem světla. Její verše jsou snovány z nejjemnějších paprsků hvězd, které neútočí pouze na zrakové vjemy člověka, jejich svit dopadá až k samotnému sluchu: „nerty a neoči hltají chrom i sklo - / shůry je slyšet hvězdy“. (tamtéž, s. 16) Hvězdná existence je tvrdým narušením jinak melancholické, fádni noci, v jejímž přítmi se lyrický subjekt často skrývá před nástrahami a bolestmi vlastního života: „Průhledné vemeno noci, / rozřízlé nožem hvězdy, / krvácí čirým světlem“. (tamtéž, s. 31) Síla hvězd je natolik mohutná, že jejich zář dokáže proříznout a proniknout skrz neprůstupnou tmou. Zde však motiv světla nelze pokládat za ono pověstné optimistické „světlo na konci tunelu“, neboť energie hvězd je natolik temperamentní, že jindy poklidná noc krvácí pod razancí světelného útoku. Naopak je tomu ve verši: „Zatímco hvězda / rozškrtila nebe / a atom prachu padl / do okna mojí matky“. (tamtéž, s. 43) Hvězda, která rozsvítila nebe podobně jako zápalka, kterou škrtneme, abychom mohli plamenem rozjasnit potemnělou místnost, odkazuje ke zrození člověka, k jeho vzniku, které stejně jako u hvězd nevzniklo počítím, protože lidská duše zaslepeně tíhne k otázkám věčnosti: „mysleli jsme si, / že jsme tady odjakživa“. (tamtéž, s. 43) Stejně tak je hvězda užita jako podobenství umírajícího: „Dítě nám brečí na rukou - / a

padá hvězda. / Ty umírající, / ty Zřetelný...“ (tamtéž, s. 36) Člověk ke konci svého života klesá do blíže neprozkoumané nicoty stejně tak jako vyhasínající hvězdy, jejichž zbývající čas se se měří už jen slábnoucím světelným odrazem – odrazem sice umírajícím, přesto však zřetelným.

Jako odkaz na symboliku hvězd můžeme brát i verše: „Medvěd / vstoupil do skleněného vestibulu / Národního divadla / a promluvil lidským hlasem“ (tamtéž, s. 40) Onu výše zmíněnou sílu a energii hvězdám kdysi přisoudil sám člověk, když jejich seskupením začal dávat pozemská jména na základě vnější podobnosti. Souhvězdí Malého medvěda nebo třeba Velké medvědice již samo o sobě nabírá zřetelných rysů reality, neboť se již nejedná o náhodné shluky zářících světél, ale skutečný obraz nám blízkého světa, do kterého pomalu vchází skrz vstupní halu Národního divadla.

Přímo je v básních jmenovaná hvězda lidem nejbližší: „viničnou ulicí / letělo staré slunce“ (tamtéž, s. 40) Slunce je upomínkou na hezké a spokojené okamžiky života, jejichž intenzita se pod vlivem bezútěšného smutku a skepse ztrácí. „Dívám se, / kdy vyjde Slunce za Petřínem“ (tamtéž, s. 32). Lyrický subjekt je se slunečním svitem pevně spjat, neboť pod jeho paprsky se cítí skutečně živ.

Hvězda však není jediným zdrojem světla, básně jsou plné svitu žárovek a lamp, které se choulí v odrazu Prahy. Umělá zář lamp a žárovek však často působí jako nechtěný produkt, který vytvořili lidé, aby ani v noci nemohli zapomenout na všechny přítomné bolesti, které by jinak zahalila tma: „Jenom to slunce, / které valilo se po dvoře skladů kulis, / na němž jsme stáli, / bylo krvavé a slepé / jak na počátku světa. / Rozsvěceli jsme otlučenou rampu, / ubohou kancelář...“ (tamtéž, s. 44) Jejich existence v naší každodenní realitě vyvolává až parazitující dojem – toho autor dosahuje přesným přirovnáním: „jediná žárovka / chytla se nad vchodem / jak klíště“ (tamtéž, s. 20), „a světlo s velkýma očima / drží se ho jako klíště“ (tamtéž, s. 41)

Aby vynikl motiv záře, je světlo v básních často přímo postaveno do kontrastu tmy, noci či šera: „V té milé cukrárně / v cukrárně v adaptaci / stále se svítí. / Venku je šero“ (tamtéž, s. 15) Osvětlené, dobře známé místnosti jsou zdrojem štěstí a radosti, kdežto tmavé prostory budí strach a beznaděj. Čtenář při čtení takto výrazně naivních veršů může snadno nabýt dojmu, že svět lze dělit na bílý a černý, což je vzápětí rozbito další básní, v níž je „Jediná žárovka na celej dvůr. / Na háčích skřípe kůže z králíků“ (tamtéž, s. 30) Myšlenka, která je příjemci vnuknuta, je posléze zpochybněna a čtenář je nucen k tomu, aby se k veršům ještě jednou vrátil a pochopil je z jiného (ne správného, protože jak uvádí

Staiger v knize *Poetika, interpretace a styl*, poezii nelze vnímat ani dobře, ani špatně), dosud netušeného úhlu.

V básních se setkáváme také s motivem zrození, především syna: „Přived jsem na svět dítě, / dívá se na mě, / křičí. (tamtéž, s. 25) Přestože bývá často spojen s tíživými existencionálními obrazy: „Zíral jsem na trup svojí ženy, / skrz skleněný trup / a viděl játra, žaludek a míchu - / a embryo... a syna... / u dveří na dvůr čas umíral jako člověk. / Stáli jsme proti sobě s průzračnými těly.“ (tamtéž, s. 20), vědomí nového počínajícího života v sobě nese určitou míru naděje a štěstí. Jako čtenáři se můžeme zamýšlet nad tím, nakolik světlo a zář personifikují zrození dítěte, zda zář není znamením pro nové začátky, nové možnosti, jak začít život jinak a lépe.

Své verše Halmay zasadil do prostředí jemu dobře známému – Prahy. V reakci na vlastní životní zkušenosti je nejčastěji použita lokace Národního divadla, v němž strávil převážnou část svého profesního života. Jak uvedl jeho otec: „Od všeho shonu, od všeho křiku začal utíkat pryč, až se dostal do nábytkárny Národního divadla, kde si občas mákne, ale kde má klid, prostor a čas.“ (Boháč: 2006, s. 18) Úplně první báseň sbírky *Strašná záře* je proto uvedena verši: „Ze skladů kulis, kde se nerozsvěcí / ze skladů kulis Národního divadla“. (Halmay 1991: 11) Zde můžeme vidět i paralelu k prvotně určujícímu světlu, subjekt stojí v potmělé kulisárně, mezitím co na jasném denním světle venku začíná jaro a okolní svět se probouzí k životu: „Jsou cítit záchody a kvete zlatý déšť (...) / Někde venku začalo jaro, / Někde daleko, daleko – dávno“. (tamtéž, s. 12)

V básních také můžeme shlédnout „na zářivý skleník Botanické zahrady“ (tamtéž, s. 11), projít Holešovicemi, kde „za ulicí U Smaltovny byla Janovského“ (tamtéž, s. 12), dojít do „přístavu Bubenče“ (tamtéž, s. 18), nebo se vrátit zpět do vzpomínek na čas tvrdé normalizace: „V rádiu hráli šlágry, / v Parku kultury a oddechu Julia Fučíka / rozkvétal zlatý déšť“.

Návraty do minulosti nejsou v Halmayových básních ojedinělé, přicházejí především v momentě, kdy verše odkazují k rodinným členům. Lyrický subjekt se tak znovu shledává například se svým dědečkem: „Dědeček vstupuje do vybilené dílny / a drolí bláto z černých nohavic.“ (tamtéž, s. 29); „Dědeček v čepici a v károvaném saku / dívá se na mě z dílny na dvorku“. (tamtéž, s. 41) Vzpomínky a motiv rodiny je signifikantním znakem Halmayovy poezie, hned prvotní báseň je věnována „Jarčině mamince a tatínkovi“ (tamtéž, s. 11), báseň druhá zase připadá jeho vlastním rodičům. Lyrický subjekt je ke své rodině přitahován nezlomným poutem: „kráčíme skrze svoje těla / za otcem, matkou do šílené

záře“. (tamtéž, s. 30) Rodina a záře také často prostupují v jeden jediný, snad bezpečný a bolest tišící motiv.

Sbírka ve čtenáři zanechá otisk marnosti a jakési blíže neurčitelné tísně, zdá se, že celý náš život je zahalen tmou a člověk žije jen pro ty občasné chvíle, kdy je ona tma prostoupena světlem (a možným zrozením nového života). Nelze však na tyto okamžiky spoléhat s definitivní platností, neboť i zář občas bývá zdrojem neutuchajícího zklamání. Halmay o svých prvotních verších pravil: „Mně osobně je nejbližší přirozený oblouk lidské existence – tedy narození a dál. Motivy světla, jasu, žáru (ale i lesku nebo třpytu) představují potom – alespoň v mém chápání – i určitou naději. Přesto uznávám, že tyto texty mohou působit i jinak.“¹ (Matejov 2008, 31)

4.1.2 Bytost

Básně druhé Halmayovy sbírky obsahují verše z let 1989 až 1992, psány jsou tedy v sametové atmosféře nově svobodné republiky. Texty jsou opět rozděleny do dvou oddílů, dvě básně (Dveře a Záře) z roku 1985 jsou vloženy samostatně. Ačkoli je první báseň Dveře koncipovaná jako milostná, zvolání, které v ní leží, notně nutí čtenáře, aby Halmayovu citovou zpověď vztáhl také na nesvobodu spojenou s životem v tehdejší totalitě: „Takové prázdno! / Žízeň po hlase!“ (Halmay 1994, 9) Při výstavbě básní se autor opět přidržel volného verše v nepravidelných strofách, který sbírce dodává nádech a lehkost prózy.

Motiv záře, který se vyskytuje v průběhu celé knihy, tvoří společnou kontinuitu s první vydanou sbírkou: „ale ta záře sálá z mého pokoje, / teď, / když tě vidím jít po nebi“. (tamtéž, s. 23) Zdrojem svitu jsou opět hvězdy, padající komety a pouliční lampy, nově však ospalé město osvěcují také apokalyptické obrazy atomových bomb a nekonečných plamenů: „Ve stanici Malostranská / po výbuchu vodíkové bomby / hlína a dlažba vyrazily skleněné stěny“ (tamtéž, s. 34); „Krematorium / ve které hoří drahá těla našich rodičů / září nad Prahou / jak lampa“ (tamtéž, s. 44) Světlo je také častěji symbolem definitivního konce, který lidstvo čeká, bude-li v bojích použito takových zbraní, jakými jsou vodíkové bomby: „Na kusy rozpadá se hvězda, / v nitru květin, rudy žhne, zaniká řád / veškeré existence“. (tamtéž, s. 48)

Básně oproti Halmayově prvotině značně zhrubly, jsou údernější, jejich hlas promlouvá k příjemci mnohem teskněji, naléhavěji, než jak tomu bylo v předchozí *Strázně*

¹ Úryvek je autorkou přeložený ze slovenského originálu.

záři. Nově přidaný motiv válečného konfliktu promlouvá ke čtenáři v různých obdobách. V básni *Berlín* sledujeme probíhající boje přímo na území tohoto německého města: „Válka zuří v zoologické zahradě, / Rusové útočí za pavilonem opic“. (tamtéž, s. 56) Ačkoli bývají jakékoli ozbrojené konflikty nejčastěji spojovány s lidmi, tento válečný obraz popisuje válku v prostorách zoologické zahrady mezi zvířaty, čímž staví nevinnost tohoto místa do protikladu k jinak krvavému světu. Snad ani zmíněný pavilon opic není vybrán náhodně a má degradovat všechny vojíny, maršály a generály pod úroveň těchto vyšších primátů, kteří svůj čas netráví absurdními boji za cizí sny. V kontrastu se zmíněnou krvelačností pokračuje báseň slovy: „Na druhém světě praží srpnové slunce. / Brambořík kvete na velikém, neomítlém dvoře / staré zástavby“. (tamtéž, s. 56) Sluneční svit opět navozuje pocity bezpečí a bezstarostnosti.

Válečná zuřivost je do básní vložena také jemnějšími obrazy: „Starý muž s protézou jde v nezralém slunci / ulicí čistou jako výbuch“. (tamtéž, s. 48) Výbuch a definitivní konec s ním spojený je zmiňován i na jiných stranách: „Hirošima rozřízla nebe, / letící zdivo, trámy rozbily veliké okno / kavárny Slávie.“ (tamtéž, s. 37)

Praha je opět zachována jako stěžejní motiv Halmayovy poetiky, v básních „oživají stráně Petřína“ (tamtéž, s. 57), Dům U Nováků ve Vodičkově ulici se stane místem, „kde spatřili jsme světlo světa“ (tamtéž, s. 20), které později zapadne na vrcholku Letné: „slunce zapadalo do fotbalového stadionu Sparty“. (tamtéž, s. 46) Národní divadlo je přesně pojmenováno pouze jednou, hovoří-li o něm lyrický subjekt, pak jedině jako o skladu kulis.

Pražský zákoutí v sobě nesou také vzpomínku na dobu útlaku a nesvobody: „Hluk, rudý přísvit zvedá se z Matějské pouti / za zpustlým skleněným palácem bývalé ‚Fučíkárny‘“. (tamtéž, s. 51) Odkazy upozorňující na komunistický režim, který byl v době vydání sbírky ještě stále citelně živou ranou, jsou v *Bytosti* obsaženy mnohem výrazněji než v předchozí knize: „Registrovaný agent Státní bezpečnosti / recituje při umělém osvětlení“. (tamtéž, s. 55) Tomu samozřejmě odpovídá časový úsek, v němž autor básně skládal. Dvě z nich (*Zrození a Jaro*) jsou také vydány již v Halmayově prvotině.

Básnické obrazy se přizpůsobily pro potřeby válečného motivu, na stránkách *Bytosti* se můžeme dočíst o ztrátě víry v Boha: „Z ostrého březnového světla / vyvěrá Bůh“ (tamtéž, s. 48), která může být tematizována i mnohem surověji: „Srbové, Chorvati s vypíchanýma očima / zpívají krásnými, vysokánskými hlasy, / zpívají, vyjí jako zvířata / nad mrtvým tělem Boha“. (tamtéž, s. 19) Stejně tak zdrsnela i slovní zásoba, která se

narůstající expresivitou přibližuje k nechutným válečným prožitkům: „mračna much / sedají na výkaly“ (tamtéž, s. 35), „z polí kolem smrdí močůvka“ (tamtéž, s. 29), „věčný pach žumpy táhne zahradami“ (tamtéž, s. 25), „zmalovaná hajzlbába pila pivo“. (tamtéž, s. 20)

Existencionální nejistota a vědomí si vlastní zbytečnosti jsou připodobněny k problémům, jež jsou obecně spjaty s poezií: „Literatura dělala se z čehokoli - / z každého hovna - / všechno bylo z něčeho nic nepostradatelné! / Jenom mrtví měli nějaký obsah. / (Mrtví a zvířata)“ (tamtéž, s. 15) Jak zmínil Bachelard v *Teorii kompozice*, básně jsou plytké, nedostatečné a naprosto nesmyslné, pokud nevyvěrají z nejhlubších prožitků a myšlenek básníka, pokud nejsou podloženy skutečným sněným a jsou-li psány jen proto, aby byly. „Banality lyrizace všeho, co je po ruce, / jenom abychom uvěřili, / že jsme skutečně živi.“ (tamtéž, s. 14)

Halmayova *Bytost* reagovala na převratné revoluční události, na které čekalo několik generací více než čtyři desítky let, nelze se proto divit určitému patosu, který je ze stran sbírky cítit. Změny, které přivál nový demokratický režim, byly prostoupeny strachem, zda se své nové příležitosti jako národ chopíme správně. Onen několikrát zmiňovaný výbuch, po němž se v celé knize volá a touží, měl sloužit jako dokonalé poskytnutí nového začátku, nové startovní pozice, která by byla budována bez jakýkoli vazeb na minulost. Spalující síla bomb a plamenů také odkazuje na prudká devadesátá léta, jejichž temperament byl uhašen postupně povadajícími iluzemi.

Samotný pojem bytosti není tak docela dobře vysvětlen, motiv těla a tělesnosti funguje jako spojení s prostým zemským světem, který však odkazuje na přerody do jiných světů, minimálně těch myšlenkových. Bytost tedy funguje jako tajemná vazba mezi tím, co je tady, a tím, co je tam.

4.1.3 Hluk

Pro potřeby naší práce necháme stranou sedm drobných próz, které se staly Halmayovým prozaickým debutem, a blíže se zaměříme pouze na otištěné básně.

Halmayova poetika obsahuje od předchozích dvou sbírek výrazné proměny. Ačkoli jsou některé básně stále zachovávány v podobě volného verše, nově se objevují i verše rýmované – použit je rým sdružený a obkročný. Nelze však hovořit o pravidelných strofách, které přesně dodržují předem stanovené schéma, básně si stále zachovávají lehkost a nezávaznost volných veršů, a tak je často i očekávaný rým narušen zcela jiným rytmem.

Básně také ztrácí své konkrétní tematické rysy, jejich celkové vyznění více než v předchozích sbírkách naráží na neustálé bloudění v pomíjivosti vlastní existence: „To byl ten život. Pomalu se šinul –“. (Halmay 1997: 35) Nálada sbírky je značně melancholická, teskná a bolestná, její lyrično je zahrnuto do událostí minulých, které, ačkoli připadají do našich vlastních vzpomínek, už nepatří nám, ale dávno zmizelým přeludům: „když rukama, které už nejsou naše, / se dotýkáme vlastních vzpomínek“. (tamtéž, s. 29) Lyrický subjekt pomocí vzpomínek uchopuje svůj vlastní život a snaží se o jeho všeobecnou definici: „Můj život bylo to, co držival jsem v ruce, / Dům, betonový dvůr, co přišly po proluce, / ve které s ozvěnou mísil se něčí hlas. / Životy – můj i tvůj – vydané napospas“ (tamtéž, s. 14) Poznat a popsat smysl lidské existence je však nemožné, z čehož pramení další příval skepse a zármutku: „vlna, co vyvrhla nás na tento báječný břeh, / zbavila nás jednou provždy jakýkoli iluzí...“ (tamtéž, s. 5)

Podobným znakem s dříve vydanými básněmi je motiv matky, který se objevuje hned zprvu sbírky: „Zbabělí – oddělení od matky / zíráme z druhého břehu“ (tamtéž, s. 6) Život jako by byl hned od svého počátku odsouzen k věčným pochybám, když je jeho zrození spojeno s násilným opuštěním matčina bezpečného úkrytu. Obraz matky je symbolicky vložen i na samotný konec knihy: „Letní stín zvolna, zvolna padá - / a odletí. / A moje matka – strašně mladá / jde se smetím.“ (tamtéž, s. 85) Banální záležitost všední reality dne je ve spojitosti s něžnou ženskou krásou výsledkem apatie, do které lyrický subjekt při myšlenkách na vlastní zbytečnost upadá. Vědomí si malosti a bezvýznamnosti lidského života však básníka předurčuje k tomu, aby o takových věcech mohl mluvit, přemýšlet a uvažovat, přestože se jeho snahy mohou zdát předem prohranými: „Zas budeme při malém pivu / dál zaplétat se do motivů - / do vlastních životů“ (tamtéž, s. 85)

I v *Hluku* se nachází již dříve několikrát zmiňovaný symbol světla, který zde už však není nikterak signifikantním znakem, objevuje se spíše jako průvodní okolnost během existencionálních úvah: „Když záře probudila sklady, / když zvedla se nad zahrady“. (tamtéž, s. 73); „Když jdeme, ztrácíme se v svitu, / jdem, dýcháme tu banalitu - / tu, právě tu“. (tamtéž, s. 61)

Oproti válečnému duchu *Bytosti*, který volal po změně a drsné, neodkladné revoltě, působí *Hluk* jako leč smutné, ale přesto tiché a poklidné smíření se světem i sebou samým. Blíže nespecifikovatelný čas, v němž se básně odehrávají, a absence místních reálií skutečného světa umožňují, aby se verše oprostily od šedého stereotypu života a jejich neurčitelnost umocňuje ve čtenáři pocit malosti, se kterým se lyrický subjekt potýká: „Je to

fantastická hmota prázdna / tekoucí našima očima.“ (tamtéž, s. 6) Mezi recipientem a autorem se díky tomu tvoří křehká společná symbióza a porozumění.

4.1.4 Koncová světla

Ve své čtvrté sbírce se Halmay opět vrátil k volným veršům a nepravidelným strofám, které provázaly jeho první dvě vydané knihy, texty jsou rozvrženy do třech oddílů. *Koncová světla* zahrnují básně z let 1998 až 2004, kterým se autor opakovaně vracel a postupně je přepracovával. Jak uvádí komentář od Petra Borkovce na přebalu knihy: „A pak, jako by se básník lekl příliš krásného a celistvého obrazu, banality, podezřelé krásy, jako by se vysmíval sám sobě, přepisuje, krátí a škrta.“ (Halmay 2005, 41)

Motiv a symboliku světél neopustil Halmay ani tentokrát, ačkoli od dřívějších textů se liší především v postupné ztrátě intenzity. Od zdrojů původní omamné a oslepující záře se odstupuje a své místo dostává i drobnější svit: „Světluška zabliká – barvotisk této noci!“ (tamtéž, s. 29) Zdá se, že autor odstoupil od tématu záře především proto, že v předchozích knihách byla zřetelným symbolem zrození, což už pro *Koncová světla* není stěžejním bodem básnění – stěžejním je zde téma syna. V básni *Za sklem* již subjekt pozoruje pláč svého dospívajícího syna: „Slzy v očích čtrnáctiletého syna... / Po rocích scén a srdcervoucí lásky, / po rocích nadějí a prudkých odcizení / polyká slzy ve svém pokoji“ (tamtéž, s. 25) Tímto obrazem jako by se uzavřel celá jedna epocha uplynulých let, v níž se autor radoval a zároveň děsil z nově se rodících životů, stále uzavřen ve svém světě kulis a nábytku: „Cizí děti / (synové, dcery místních kulisáků) / mě o víkendu chodí navštěvovat / do skladu nábytku.“ (tamtéž, s. 14) Jak postupně stárne sám Halmay, tak se v průběhu času mění i jeho děti, které dospívají a formují se pro skutečný život. „Ve světle zářivek pak předstírají něhu: / přihlížím jejich hrám: / ve změti židlí, pohovek a skříní / kmitají plavé, rozcuhané hlavy. / Nad dvorem v chladném prosincovém slunci / se občas mihnou osamělí racci.“ (tamtéž, s. 12)

Smutek a osamělost ostatně není v Halmayových verších nic nového. Snad kvůli pocitu ztráty soudržnosti s vlastními potomky, upíná básník svou pozornost víc než kdy před tím k motivům matky a otce, který dostává v *Koncových světlech* daleko více prostoru, než jak tomu bylo před tím: „Myslívám na otce. / Sedáme spolu občas na zápraží: / trhlina v betonu, korýtko na květiny / mají teď pro nás čím dál větší význam.“ (tamtéž, s. 37) Matce je věnována předposlední báseň celé sbírky, v níž básník vzpomíná na matčinu rodnou maďarštinu: „A pak ta její řeč! / Je právě tohle moje dědictví?!“ (tamtéž, s. 40)

Halmay se později o tomto možném dědictví vyjádřil spíše jako o utrpené ztrátě: „... neumím maďarsky. (...) Když jsem z toho začal mít trošku rozum, pochopil jsem, že jsem neodvratně přišel o všechny rodinné ságy, o půlku vlastní historie. O něco, co ke mně patří, ale zároveň ani nepatří, protože to nevlastním.“ (Šrámek 2009: 28)

Básníková rodina je opět vztažena především ke vzpomínkám, přestože charakter takových vzpomínek je spíše sadisticky nešťastný, především vracíme-li se zpět v čase do dob bezstarostného dětství: „Dům mého dětství byl už plný smrti.“ (Halmay 2005: 32) Myšlenka na chvíle, v nichž byl lyrický subjekt skutečně šťastným, protože ještě nevěděl, že na světě existují také jiné věci, prohlubuje tesknou melodii básní. Dávno uplynulé chvíle se začínají vkrádat i do normálních běžných činností: „V kavárně za oknem / zahlédnu otce. / V kavárně / dávná, mladistvá tvář!“ (tamtéž, s. 22), čímž se smývají rozdíly mezi realitou a snem – může být člověk skutečně při smyslech, vidí-li všude kolem sebe odkazy na vzdálenou, zpola zapomenutou minulost?

Odkazem na skutečný svět jsou opět reálie Prahy, které nejsou opomenuty ani tentokrát: „A někde daleko uprostřed Holešovic / začíná matka se psaním veršů“ (tamtéž, s. 40) a v petřínském šeru „lanovka stoupá po úbočí kopce“ (tamtéž, s. 38). Nejtrefněji připomínku reality vyobrazují následující verše: „Starý, fyzický svět. / Déšť němě máčí vinohradskou dlažbu, / rachotí na střeších ospalých garáží.“ (tamtéž, s. 33)

Koncová světla svým názvem přímo vztahují ke koncovým světlům vlaku, které nenávratně mizí ve tmě, stejně tak jako autorovo mládí a dětství. Odkaz na tento důležitý životní předěl je vyobrazen i uvnitř básní za pomoci obvyklé metafory končícího léta, které je všeobecně považováno za nejveselejší roční období: „Léto už pomalu vyklízí pozice. / Zahradní stoly / zůstaly opuštěné...“ (tamtéž, s. 19). Na konci slunných dní jako kdyby čekala už jen bída a zmar. Skrz všechny texty se nese neústupný pohled kamsi zpět na časy minulé. I verše jsou klidnější a umírněnější, zmizela touha revoltovat, měnit svět, protože bitva je prozatím dobojována. Bytost i se svou aurou, která může nadsazeně ztělesňovat všechny světelné motivy, přivyká pozemskému životu, neboť dospěla k vědomí, že pozemská marnost bude jednou nahrazena dosud neprobádanou věčností. Halmay ke svému životu přistupuje jako divák, který na své bytí shlíží skrz verše, jež se před ním tvoří.

4.1.5 Země nikoho

Pro charakterizaci autorského výběru poezie, který je uspořádán pod názvem *Země nikoho*, použijeme opět slova, jež použil sám Petr Halmay: „Nejedná se o žádné

vylepšování. Spíše o pokus přiblížit se v rámci svých možností blíže k ‚podstatě věci‘. Tedy ne o to, kým jsem ve skutečnosti byl, nýbrž nabídnout pohled na sebe sama ze zpětné perspektivy.“ (Šrámek 2009, 35)

Znovu se tedy setkáváme s verši, které jsme mohli číst už v prvotních třech sbírkách, znovu se ocitáme ve skladu kulis Národního divadla, v herně U Nováků ve Vodičkově ulici, za pomoci mechanického pohybu lanovky pomalu stoupáme na Petřínskou rozhlednu, abychom mohli z výšky shlédnout dolů na zapadající Slunce, mraky, mládí a sny. *Země nikoho* nepřináší nic převratně nového, se všemi otištěnými básněmi jsme se mohli setkat už dříve, ačkoli v trochu jiných podobách. „Text, který nelze označit jako poezii, / vytváří pohyb, / masačky létají májovým vzduchem.“ (Halma 2008: 25) Halma ve své čisté básnické skromnosti působí dojmem, že existenci svých nových veršů musí kajícíně omluvit.

Do původních básní není dopsáno ani slovo navíc, ba naopak, verše jsou seškrtávány a spojovány do koherentnějších celků. Vyjma pražských scénérií nás znovu dojme bezradnost nad vlastní zbytečností, znovu budeme spolu s rytmem básně plynout v neidentifikovatelném bezčasí, znovu nás oslní jasná zář hvězd, lamp, žárovek a výbuchů, přestože poslední zmiňovaný svit už nemá tak průbojnou formu a je spíše povzdechem nad tím, jaké to mohlo kdysi být, kdyby se chtělo, kdyby se mohlo.

Hlavní je opět návrat do krás dětství a mládí, které se od básníka ještě více vzdálilo a jehož odkaz pomalu vyhasíná, tak jako vyhasínají padající hvězdy nad pražskými ulicemi. Do kontrastu k bezstarostnému mládí znovu vstupuje deprimující stigma, které připomíná dusivý útlak totalitního státu: „Hluk, rudý přísvit / zvedá se z Matějské pouti / za skleněným palácem bývalé Fučíkárny. / Pijeme pivo v levném bufetu, / mrtví / ztrácející se mezi atrakcemi“ (tamtéž, s. 32)

V nově upravených verších ještě více vyniká sentimentální kolotoč vzpomínek, na němž se všichni, ať už chceme nebo ne, občas svezeme. „Když jdeme spolu po pláži jak zmínka, / zapadlá v trávě, ve vzpomínkách / bůhvíčích životů.“ (tamtéž, s. 53) Nejedná se však o myšlenky plné obrazných kýčů dávno zašlého věku, všechno je spojeno v jednu pomalou, nikam nespěchající vlnu odrážející člověka, který se v životě musel vypořádat už s mnohým: „Ztratili jsme mýtus prvních lásek, / ztratili jsme mýtus literatury, / zůstali jsme sami.“ (tamtéž, s. 23)

4.1.6 Ledolam

Ještě dříve, než čtenář dostane možnost začíst se do zatím poslední vydané sbírky z pera Petra Halmaye, narazí hned na začátku knihy na báseň, která předchází všemu ostatnímu a jejíž část je lehce překryta přečnívajícím rohem obálky – zmiňovaná báseň nese název *Ledolam*. Halmay ji (dle vlastního věnování) sepsal na památku české básnířky Violy Fischerové, jež zemřela dva roky před vydáním sbírky: „Nakonec jako bys / musela vynalézat / nějaký přesně / nepopsatelný čas. (Halmay 2012: 1)

Halmay zůstal věrný svým nerýmovaným veršům a nepravidelným strofám. Nově do své poezie vtáhl motiv chladu, ke kterému odkazuje už samotný název sbírky: „Zapadá slunce. / A naše těla / drolí se nyní / pouhou myšlenkou / na první dotek / chladu“ (tamtéž, s. 30). Symbolicky také verše odstoupí od dřívějších sbírek – Slunce zapadá, stejně tak i jeho světelná zář, která čtenáře prováděla na začátku Halmayova básnění. Pomalu také odchází dřívější touhy a naděje, které ustupují do pozadí, aby do světa mohlo nastoupit nově poznávané prázdno. Ledová atmosféra básní umocňuje vnitřní přerod básníka, který se od ztracených iluzí a krize středního věku dostal až do prázdného, nicotného mlčení. Zdá se, jako kdyby po určitém věku v lidském životě nezbylo vůbec nic, vyjma ledových poryvů větru, mrazu a zimy. „Kdysi jsme měli / skutečnost – a Boha. / Teď máme ironii a kritický nadhled: / skrojky a odřezky cizího dne.“ (tamtéž, s. 23)

Halmay totiž jako každý jiný člověk na tomto světě stárne: „Tak takhle padá / zimou zkroucený list?“ (tamtéž, s. 49), a přihlédneme-li k předchozím básnickým sbírkám i vlastní životní zkušenosti, snadno pochopíme, proč si pro vyjádření této prosté skutečnosti Halmay vybral právě motiv zimy. Lidský život bývá často personifikován do vyššího přírodního koloběhu, který stejně jako vlastní zrod a smrt nemůžeme ovlivnit: „Stála ve dveřích / jak nekrvavá oběť. / A moje tvář / v prázdnotě / léta.“ (tamtéž, s. 46) Zima je všeobecně přijímána jako definitivní konec, který neodvratně přijde. S tímto vědomím k veršům přistupuje i sám básník: „A kolem v ulicích - / chladné a mihotavé - / line se světlo lamp, / které jsem nikdy / nepřestal milovat.“ (tamtéž, s. 11) Přestože se mnoho věcí postupně mění a člověk si připadá ve vší té bezradnosti sám, pořád ještě existují blízké věci, které slouží jako malý, zcela skromný zdroj útěchy. Halmayův *Ledolam* v ledasčem připomíná Seifertovu poslední sbírku se známým, signifikantním názvem *Býti básníkem*, společný mají především jeden rys – smíření. Verše jsou plné krátkého zastavení, kdy básník začíná chápat, že problém s naší existencí není v její marnotratnosti, ale spíše tkví v nezachytitelné konečnosti, se kterou jsme odjakživa

konfrontováni, avšak málokdy plně vyrovnáni. Konečnosti, jejíž přítomnost se pomalu vkrádá do mysli každého stárnoucího člověka a s jejímž postupným vlivem na naše životy nemůže nikdo z nás nic udělat. Toho si je dobře vědom i Halmay, který ve svých verších tiše vyčkává, naslouchá okamžiku a pokorně čeká na to, co přijde. V takových chvílích je zcela přirozené vracet se v myšlenkách zpět ke svému uplynulému životu a stejně jako Seifert uvažuje Halmay nad svým vlastním osudem básníka, který mu byl přidělen, přestože úplně jinak. *Ledolam* navíc vznikl po přelomu tisíciletí, a tak za zvuku Billie Holiday, jejíž hlas je pronikavější a zřetelnější než ten od Plasticů, setrváváme spolu s básníkem na místě a s odstupem sledujeme postupné změny ve světě, který jako by se nikoho z nás už ani netýkal: „Paprsek řinčí / o kameny dlažby / spálené / mrazem léta“ (tamtéž, s. 50).

I obvyklý halmayovský motiv Prahy se samozřejmě mění spolu s autorem, takže můžeme číst o „Zpustlých zahradách / proti břevnovskému klášteru“ (tamtéž, s. 48) nebo holešovické požární nádrži, která „je dávno / zasypaná... / Na jejím místě / třetí verze parku“ (tamtéž, s. 37). Ani Národní divadlo už není přímo tematizováno, místo něj občas vstoupí do básně jakási budova skladu, která však nikdy nemá tak přímé konotace, jako tomu bývalo dřív u předcházejících sbírek. Pokud jsme už dříve hovořili o bezčasí, jež vládlo Halmayovým básním, nyní už musíme vnímat absolutní ztrátu vnějších hranic, které verše normálně spojují s reálným světem. Jistě, tu a tam se zjeví nějaký přesný název z pražských ulic, avšak jeho existence propluje skrz vlastní, uzavřený svět básní a stane se blíže neurčitým podnětem: „Vše oněmělo. / Jenom svist planet / jako by nyní doléhal až k tobě / za bledý pruh.“ (tamtéž, s. 51)

V *Ledolamu* obrací Halmay pozornost především na svůj osobní vnitřní svět, který si v sobě nosí, z ostatních podnětů jako kdyby dospěl a přestal se jimi zaobírat. Do skutečného světa vchází pod rouškou básníka, kdy: „Ukrytý za slovy / jak zvíře / čekáš na svoji / skutečnou podobu.“ (tamtéž, s. 32) Halmayovy verše přesto netrpí zbytečnou měrou sebelítosti, lze snad dokonce tvrdit, že básník sebe a svého osudu nelituje. Jen tiše, snad omylem, se ptá nejen sám sebe, ale i čtenáře, kterému dal laskavé svolení nahlédnout do světa svých nejněžnějších myšlenek, na to, kde se skrývá smysl všech okolních událostí, kterých je součástí. „Už žádná okázalá slova. / Jen odvaha / být chvíli sebou samým -.“ (tamtéž, s. 22)

5 Strašná záře a Ledolam

První a poslední sbírku Petra Halmaye od sebe dělí propast více než dvou desetiletí. Jistě by na tom nebylo nic zvláštního, pokud bychom nemluvili o autorovi, jehož básnický debut vyšel v pozdních kristových letech a zbylých pět básnických sbírek od sebe rozdělovalo rozmezí dvaceti jedna let. S jistou nadsázkou můžeme tvrdit, že Petr Halmay se stává básníkem jen někdy, k čemuž odkazuje i věrnost staré literární tradici – pokud není vhodný nápad, inspirace či dostatečný podnět, básně nevzniknou (a pokud mají verše dostatečné štěstí a proniknou na povrch, stále ještě jim hrozí přísná autocenzura). A tak okolo sebe Halmay buduje onu pověstnou auru nedostupnosti, kdy ukrytý kdesi ve skladech poblíž Národní třídy uklízí a instaluje kulisy, které jsou v určitý večer potřebné. V roce 1991, kdy vyšla sbírka *Strašná záře*, opouští Halmay tento dobře známý prostor Národního divadla jen proto, aby se do něj o sedm let později zase vrátil a jeho mýtickým prostředím a jistým geniem loci protkal všechny své dosavadní verše.

Jistý přerod v Halmayově dosavadní poetice nejvýrazněji zaznamenal Štěpán Nosek, který tuto změnu roku 2006 nadnesl při halmayovském večeru autorského čtení: „Sentiment jeho poezie není její selhání. Je to její nejvlastnější výzor, její výdobytek. Je to melancholie válečníka unaveného dlouhou, vyčerpávající bitvou. Je to osvobozující odvaha, která dovoluje mnohé věci opustit, nechat jít, aby bylo možné mnohé přijmout.“ (Nosek 2006: 131) Právě tato stat' poslouží jako inspirační zdroj pro naši práci, v jejíž závěrečné části se pokusíme blíže přiblížit jakési dozrání Halmayova básnického stylu a vývoje jeho poetiky.

Zcela prostě se sbírky dají charakterizovat za pomoci barevné škály: *Strašná záře* útočí na čtenářovi smysly rudě sytými barvami, kdežto *Ledolam* se už jen tiše třpytí v namodralých tónech. Verše *Strašné záře* mají charakter odhodlanosti, vnitřní síly, kdy je člověk odhodlán změnit (alespoň) svůj vlastní vnitřní svět, který je obvykle plný velké bolesti. Přestože se i tyto básně nesou v potemnělé atmosféře nočních chvil, občasné zablesknutí záře dává lidskému životu vyšší smysl, i když ani na světelnou energii se nemůžeme plně spoléhat – její selhání vzbuzuje silné zklamání, které často přechází do hluboké a osamocené marnosti. *Ledolam* svůj svět buduje pokorněji, básně se nesou na jedné vyrovnané rovině, kde už nikdo s ničím nezápasí, ničemu neodporuje, ale zároveň ani v nic nevěří a nedoufá. Subjekt plyne spolu s ubíhajícím časem do věčného neznáma. Prázdnost je podtrženo oproštěním se od dosud známého světa divadel a pomalých

petřínských lanovek, které den co den neúnavně vozí unavené lidské existence nahoru do kopce, blíž k slunečním paprskům a hvězdám.

Ani motiv zrození nepronikl ze *Strašné záře* do veršů *Ledolamu*, jak by také mohl v prázdnu vznikat nový život, k čemu by sloužil? Nenarozený syn dozrál do dospívajícího jedince, který se postupně formuje do samostatné jednotky, nezávislé na svém otci, což je naprosto přirozený a pochopitelný jev. Lyrický subjekt jako by ani nebyl přímou součástí života svého syna, neboť jeho pozvolna se měnící svět často sleduje skrz neprůstupnou bránu skla, času a vlastního strachu.

Ve *Strašné záři* byl motiv rodiny důležitým nosíkem v tematické výstavbě veršů, který prostupoval celou sbírkou, vzpomínky na maminku, tatínka a dědečka zahřívaly okolní unavený svět, proto od nich bylo v prázdnotě *Ledolamu* opuštěno. Občas některý verš zmíní „funkci“ otce, nejedná se však už konkrétní bytost z určité vzpomínky, je to jen kdosi ze všech možných otců, které čtenáře napadají. Nejbližší je od prázdnoty vzdálena zmínka o Maďarsku, kterou znalý příjemce dokáže přiřadit ke skutečnému odkazu.

Ledolam má své texty více prostoupeny láskou jako takovou, což není kýč, neboť Halmayovy básně, přestože se dotýkají tak sentimentálních a těžkých témat, kýčovitost nevzbuzují. V tom tkví mistrovství Halmaye jakožto básníka, neboť volí taková slova, obrazy a metafory, které nenechají čtenáře nabyt pocitu, že se jedná o umělecky nehodnotné dílo plné vzletných slov, ale slabých myšlenek. Jejich síla je v souznění, kterého dosahují skrz emotivní náboj, jímž jsou vyzbrojeny, Halmay píše o těžko uchopitelných věcech, pro které obyčejný člověk těžko hledá vhodná slova. V tom je taky společný znak nejen *Strašné záře* a *Ledolamu*, ale i ostatních Halmayových sbírek.

Takovým znakem jsou ostatně i vzpomínky, snad nejsilnější jmenovatel, hovoříme-li o Halmayově poezii, to se nezměnilo ani s *Ledolamem*. Autorův rukopis je stále čitelný, liší se v rozdílech, které od sebe přirozeně dělí třicetiletého člověka s padesátníkem. Každý z nich má jiné starosti, jejich společným jmenovatelem je bezpečné řešení, kterým je konejšivá náruč dobře známé minulosti.

Halmayovy verše nejsou ani ve *Strašné záři*, ani v *Ledolamu* plné těžkých básnických obrazů, které nezkušený čtenář dekoduje někdy i celý život. Jeho verše jsou plné dobře známých strachů a obav, vlastních pochyb nad sebou samým. Jejich čas je blíže neznámý, avšak zůstaly aspoň slabé kontury města, které provází Halmaye už od začátků jeho tvorby.

A tak postupem času rudá pomalu vybledla a ze všeho se stalo nic, od rodiny a dětství přešly verše k milostné lásce, která je však vyobrazována také především ve vzpomínkách, jež se nejspíše nejdříve musely stát, aby o nich pak později mohlo být psáno. Od blíže neidentifikovatelné bytosti se přešlo k blíže neidentifikovatelné prázdnotě, od pocitů marnosti a zbytečnosti do (alespoň zdánlivě) vyrovnaného klidu, protože svět pořád běží dál a na tom nikdo nic nezmění, přestože možná kdysi chtěl.

A to všechno se děje „pod tichým dohledem / otců - / porodníků / katastrofy.“
(Halmay 2012: 45)

6 Závěr

Tato bakalářská práce se pokusila přiblížit autorskou osobnost Petra Halmaye a detailně rozebrat jeho dosavadní básnickou tvorbu. Na základě zjištěné analýzy bylo v poslední kapitole provedeno krátké srovnání autorovy prvotiny s posledně vydanou sbírkou, kde jsme sledovali společné motivy, které jsou pro Halmayovu tvorbu typické.

V první kapitole byl básník blíže přiblížen čtenářům skrz autorský medailonek, v němž byl obsažen výčet Halmayovy spisovatelské činnosti. Tento seznam také sloužil jako podpůrný dokument pro pozdější detailní analýzu Halmayovy tvorby, při pozdějším bádání také může sloužit jako výchozí dokument pro sestavení podrobné bibliografie. Autorský medailonek byl doplněn texty od Halmayových recenzentů, na jejichž základě proběhl popis dobového přijetí sbírek.

Pro lepší kontextovou ukotvenost byla zjednodušeně charakterizována česká literatura 90. let, neboť právě 90. léta se stala dobou, v níž Petr Halmay debutoval. Po tomto nedlouhém popisu následovalo metodologické vymezení, v němž autorka blíže určila, z jakých odborných knih vycházela během podrobnější analýzy Halmayových sbírek.

Samotný rozbor básnických sbírek ukázal, o jakých motivech, symbolech a básnických obrazech lze říci, že jsou typické pro poetický svět Petra Halmaye. Interpretace sbírek probíhala chronologicky od první vydané: nejprve jsme popisovali básnický svět *Strašné záře* (1991), poté *Bytosti* (1994), *Hluku* (1997), *Koncových světel* (2005), rozebrán byl i autorský výbor s názvem *Země nikoho* (2008) a posledním interpretovaným textem se v naší práci stala kniha *Ledolam* (2012). Po této chronologické interpretaci následovala ještě komparace dvou sbírek, konkrétněji *Strašné záře* a *Ledolamu*, kde bylo poukázáno na postupnou změnu autorského stylu psaní.

Výsledkem práce je nejen bližší přiblížení Halmayovy poetiky, díky kterému můžeme snadněji popsat formu a obsah básní, nebo určit pro autora blízké básnické obrazy a motivy, mezi které patří například četný symbol Prahy, divadla, rodiny, světla a vzpomínek, ale především seznámení s Petrem Halmayem jako takovým, který stojí neprávem stranou od pozornosti čtenářské veřejnosti.

Během tvorby této práce vyšlo najevo, jak málo je toho o Petru Halmayovi napsáno, jak je toho ještě méně řečeno a jak žalostné je všeobecné povědomí o jeho básnické osobě, která zůstala nenápadně skryta ve stínu slavnějšího otce.

Jelikož psaní této práce bylo motivováno neexistující stránkou na internetové encyklopedii *Wikipedie*, vedle podrobné interpretace Halmayovy tvorby bude výsledkem také následné vytvoření nového slovníkového hesla a jeho zanesení do věčné paměti internetu, kde může snáz konfrontovat nové čtenáře.

„Psát verše v jednačtyřiceti letech.

Jaký úpadek!“ (Halmay 2005: 8)

7 Použitá literatura

7.1.1 Prameny

Halmay, Petr (1994): *Bytost*. (Klatovy: Sdružení na podporu vydávání časopisů), 59 stran.

Halmay, Petr (1997): *Hluk*. (Praha: Hynek s. r. o.), 86 stran.

Halmay, Petr (2005): *Koncová světla*. (Havlíčkův Brod: Opus), 41 stran.

Halmay, Petr (2012): *Ledolam*. (Praha: Opus), 51 stran.

Halmay, Petr (1991): *Strašná záře*, ilustrace Vladimír Skrepl. (Praha: Československý spisovatel), 48 stran.

Halmay, Petr (2008). *Země nikoho*. (Praha: Opus), 59 stran.

7.1.2 Odborná literatura

Alexa, Michael. *iLiteratura [online]*. 2013 [cit. 15. 7. 2020].

Dostupné online na adrese <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/31189/halmay-petr-ledolam>>

Bachelard, Gaston (2009): *Poetika prostoru*, překl. Josef Hrdlička. (Praha: Malvern), 245 stran.

Bachelard, Gaston (2010): *Poetika snění*, překl. Josef Hrdlička. (Praha: Malvern), 230 stran.

Balaščík, Miroslav (2010): *Postgenerace. Zátíší a bojiště poezie 90. let 20. století*. (Praha: Host), 168 stran.

Bílek, Petr A. (1991): „Generace“ osamělých běžců. (Praha: Československý spisovatel), 103 stran.

Bílek, Petr A. Nové jméno v poezii: Jen o tom základním. *Nové knihy*. 1991, č. 32/33, 14. 8., s. 2.

Boháč, Petr: Dokonalý opozdilec (s Karlem Šiktancem o malých reálech, posvěcování slova, Kladně, Praze, Bezdězu a nábytkárně Národního divadla). *Souvislosti*, 2006, roč. 16, č. 3, s. 17-21.

Červenka, Miroslav (2003): *Fikční světy lyriky*. (Litomyšl – Praha: Paseka), 83 stran.

Červenka, Miroslav, Kubínová, Marie (1995): *O poetice literárních druhů*. (Praha: Ústav pro českou literaturu Akademie věd České republiky), 180 stran.

Halmay, Petr, Hruška, Pavel, Štolba, Jan. Věci žijí vlastním životem: Dvakrát Petr Halmay. *Host*. 2006, roč. 22, č. 8, s. 14-18.

Haman, Aleš. Tlumený hlas hluku. *Nové knihy*. 1998, roč. 38, č. 9, 4. 3., s. 3.

Hruška, Petr et al (2008): *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. (Praha: Academia), 738 stran.

Lysoňková, Michala. V nesnadno čitelném dění. *A2*. 2006, roč. 2, č. 13, 29. 3., s. 6-7

Putna C., Martin. Malé dějiny Souvislostí. *Souvislosti*. 1998, roč. 3/4, č. 37/38, s. 301-310.

Staiger, Emil (2008): *Poetika, interpretace, styl: Výbor*. (Praha: Triáda), 346 stran.

Stradický ze Strdic, Odillo, ed. (2001): *Ryby katedrál: antologie české poesie XX. století v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. (Brno: Petrov), 576 stran.

Šibrava, Vladimír. Dvakrát z Vokna. *Nové knihy*. 1994, č. 27, 13.7., s. 3.

Šrámek, Petr (2009): *Pod cizím nebem bloudili jsme spolu: (rozpravy s básníky devadesátých let)*. (Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta), s. 29.

Štolba, Jan. Tři poztrácené ráje. *Host*. 2013, roč. 29., č. 5, 15.5., s. 72-73.

Štolba, Jan. Jak zůstat věrný svému hladu. *Lidové noviny*. 2008, roč. 21, č. 240, 11. 10., s. 21.

Štolba, Jan. Jaká bytost? *Literární noviny*. 1994, roč. 5, č. 44, 3. 11., s. 6.

Uspenskij, Boris (2008): *Poetika kompozice*. (Brno: Host), 280 stran.

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. 2020 [cit. 15. 7. 2020].
Dostupné online na adrese <<http://www.ucl.cas.cz/cs/>>